

## REDACTIA

Arad, strada Aulich Nr. 1

## ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:  
pe un an 20 cor pe 1/2  
pe 10 cor; pe 1/4 de an  
1 cor. pe 1 lună 2 cor.

Pe de Duminică pe an  
— 4 coroane.

Pentru România și  
Trăniște pe an:  
40 franci.

Manuscrisurile nu se napotiază

## ADMINISTRAȚIA:

Arad, strada Aulich Nr. 1

## INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima  
dată 14 bani; a doua oară  
12 bani; a treia oară 8 b.,  
și timbru de 60 bani de  
fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și  
insertiunile sunt a se plăți  
înainte în Arad.

Scrierile nefrancate nu se  
primesc.

# TRIBUNA POPORULUI

Anul IV.

Număr de Duminică

Nr. 17

## SCRISOARE POLITICĂ.

In decursul lunii trecute s'a făcut un cerut electoral al Lipovei alegerea deputatului dietal in locul decedatului Gîrgey. Cu ocaziunea aceasta a candidat și un Român in persoana d-lui Sever Bocu, comptabil la «Lipovana». Ajuns eu la Arad să iau parte la ședințele Sinodului eparchial, unii dintre amicii mei m'au surprins cu invinuirea, că eu aș fi îndemnat pe dl Bocu să candideze. Invinuirea aceasta a putut să provină din impregiuarea, că unii alegători Români ai cercului Lipova m'au oferit mie candidatura de deputat dietal cu privilegiul alegerii de sub întrebare. La ofertul acesta eu am răspuns într-o epistolă mai lungă, in care mi-am exprimat convingerile mele in chestiune. Pentru ca publicul românesc și în deosebi amicii mei să fie lumuriți asupra părții mele in această afacere, imi iau voie a publica mai la vale scrisoarea, ce am trimis ca răspuns acelor alegători Români din Lipova, cari m'au oferit mie candidatura.

Eată epistola:

Brașov, în 1 Martie r. 1900.

Iubite Domnule!

Epistola D-tale din Lipova cu datul 10 Martie 1900 mi-a pricinuit multă bucurie. Mai întâiu pentru aceea, fiindcă am văzut dintr'însa, că D-voastră dimpreună cu bunii Români din Lipova tot vă interesați de afacerile publice. Și este o datorie sacră a fie-cărui Român să se intereseze într-o măsură tot mai intensivă de treburile obștești, căci numai așa va ține și lumea socoteală de noi. Inrîndul al doilea m'au înveselit șirele D-tale, că am înțeles din ele încrederea și iubirea, ce mi-o păstrați. Pentru aceasta din toată inima vă mulțumesc. Imi scrii adecă așa: „Vă întrebăm, d-le profesor, ați primit, dacă in forma convenită vi-s'ar îmbia candidatura cercului nostru?”

Să trecem, așadar, la obiect.

D-voastre poate cunoașteți deja în mare parte părțile mele politice. Inainte de toate, cea mai tare convingere a mea este, că politica cea mai bună a Românilor este „solidaritatea”. „Unde-i unul, nu-i putere, unde-s doi, puterea crește și dușmanul nu sporește. Divisările cele multe între noi pe terenul politic este nefericirea noastră cea mai mare. Căci in ale politice, in cele din urmă toată înțelepciunea se reasumă in vestitele cuvinte: „Macht geht vor Recht”, ear mijlocul cel mai probat al puterii este unirea tuturor forțelor.

Eu din convingere sunt activist. Mărturisesc adecă întru aceea, că in lupta politică trebuie să usăm de toate mijloacele posibile. Putem să facem tot, ce facem in pasivitate. Pentru-ce pe lângă acestea să nu facem și aceea, ce se poate face in activitate? Tot din convingere nu sunt amic al autonomiei transilvane. Noi cerem autonomie națională, nu autonomie teritorială; autonomia Transilvaniei înseamnă dismembrarea trupului românesc și aceasta va să zică slăbirea nației românești. Ce-mi trebuie autonomia Transilvaniei, dacă am autonomia națională a tuturor Românilor din Ungaria? Și oare este om cuminte să

creadă, că dacă Românii ar fi așa de tari, ca ei să poată recăștiga prin puterile lor autonomia transilvană, că atunci ei n'ar pute căștiga și autonomia națională a tuturor Românilor din Austro-Ungaria? Și dacă am pute și una și alta, oare pe care o am alege? Răspunsul e limpede. Deja adunarea națională de pe Câmpul Libertății a cerut autonomia națională a tuturor Românilor de sub sceptrul habsburgic. Ungurii zic, că mai ales autonomia Ardealului îi supără in programul nostru național. Să le facem pe voie și să cerem mai mult, să cerem autonomia națională a tuturor Românilor de sub coroana Sfântului Ștefan. Dar politica românească n'a ajuns încă la acel grad al desvoltării, ca să înțeleagă rostul acestei raționări. O forțare pripită însă a unor principii poate să conturbe și mai mult posibilitatea unirii forțelor și pentru aceea nu este prinoasă. In chestiunea activității situațiunea începe a se limpezi. Văzând cu ochii crește numărul acelor, cari înțeleg avantajile ei. Nu suntem activiști pentru aceea, fiindcă am nădăjdui să ajungem mulți inși in parlament, și nici nu credem, că ajungând chiar mulți acolo, am pute face vre-o ispravă pentru validitatea programului nostru național. Activitatea o vom cu scopul, ca să putem accentua mai cu tărie punctul nostru de vedere in politica generală a Țării-Ungurești, ca să avem la îndemână mijlocul de-a pute controla intențiunile bune și cinstea românească a fruntașilor și peste tot a cărturarilor nostri, in sfîrșit să facem școala politică a poporului nostru. In lumina acestor scopuri activitatea visată de noi se presenta altfel, de cum era înțeleasă până aci de politicienii nostri. La alegerile parlamentare vom pune candidații naționali in toate cercurile, unde se află alegătorii români, fie in minoritate, fie in majoritate. Acești candidați pretutindeni vor desvolta părțile lor despre situațiunea politică a patriei noastre și ca mandatarii ai acolora, cari li-au candidat, vor da expresiune dorințelor politice ale poporului românesc. Cuvintele lor vor fi un puternic răsnet românesc pentru țeară și străinătate. Nu vor coteși cu mijloacele obicnuite pentru adunarea voturilor, căci coteșul lor va fi conștiința națională a Românilor. Români cinstiți și de omenie, fără diurne și bani de căraușie, vor veni la locul votării și își vor da voturile lor candidatului național. Cei slabi vor rămâne acasă, cei miserabili vor vota cu străinii. Așa se va deosebi neghina de grâu. Este evident, că acest chip al activității noastre electorale, lăsând cu desăvîrșire la o parte calculațiunile reușite reale ale actului electoral, nu-și va condiționa procedurile sale dela numărul alegătorilor, nici dela tertipurile guvernului și ale administrației, ci fără a lua in considerațiune aceste impregiurări, se va aplica pentru toate cercurile electorale fără excepțiune. Deoare-ce, prin urmare, lupta noastră electorală nu se va da cu singurul scop de-a ajunge in parlament, ci mai virtos tocmai pentru alte scopuri, urmează, că la decretarea activității nu va fi permis a lua in considerare șansele reușite reale și atunci sub acest raport cade dela sine motivul principal, adecă censul urcat, pentru care se credea, că Ardelenii până la egalarea censului absolut nu pot primi activitatea. Să vorbim sincer. Chiar de s'ar egala censul, chiar de ar scăde, chiar să se primească sufragiul universal, șansele reușite reale pentru Români rămân aceleași. Căci in Ungaria puterea brachială alege, nu voia alegătorilor și sufragiul universal cum se va lupta cu baionetele gendarmilor? Dacă nu se va schimba in Ungaria duhul guvernării, chiar și cu sufragiul universal tot așa de puțin vom pute alege deputați in parlament, ca și acum cu censul existent. Dar in chestiunea activității reușita reală a alegerii trebuie să se elimineze dintre momentele rașonării noastre politice.

Al doilea motiv, pentru care Ardelenii cred, că dinșiif nu pot fi activiști, este autonomia Ardealului. Dinșiif adecă zic, că nu recunosc parlamentul din Budapesta, prin urmare, nici nu pot lua partea alegerile pentru acest parlament. O aprofundare in motivele chipului, cum noi înțelegem activitatea, va da sigur ca rezultat convingerea, că activitatea proiectată de noi nu atinge întru nimic susceptibilitățile autonomiștilor. Activitatea noastră electorală, așa cum noi o contemplăm, are de scop numai întărirea luptei noastre politice. Această întărire in chip natural trebuie să ne apropie tot mai tare de validitatea programului național. Autonomiștii voiesc realizarea programului național, căci el cuprinde și autonomia Ardealului, așadar ei trebuie să voească și întărirea pozițiunii noastre politice și, prin urmare nu pot fi nici in contra activității electorale, dacă se vor convinge, că această activitate înseamnă pentru noi de fapt o întărire politică. Prin o discutare temeinică a chestiunii convingerea aceasta se va produce ușor. Este cu mult mai ușoară delaturarea acestei piedeci atunci, dacă programul nostru politic s'ar lărgi inlocuindu-se autonomia teritorială a Ardealului prin autonomia națională a tuturor Românilor de sub Coroana sfântului Ștefan. In chipul acesta am ajunge la omogenitatea perfectă a programului nostru, am delaturapiedecile, cari întotdeauna primejduesc unitatea in acțiunile noastre politice și am căștiga solidaritatea, pe care eu o consider cea mai de căpetenie condițiune a reușitei luptelor noastre naționale.

Munca pentru realizarea acestei solidarități trebuie să se înceapă in curînd. Amortirea, ce ne-a cuprins, trebuie să dispară. Vom delatura din cale uscăturile, ca pădurea să poată înverzi. Va trebui, bine înțeles, să se țină consultările de lipsă, va trebui să se organizeze partidul pe baza firească a contribuțiunii naționale, cu statorirea limpede a datorințelor și drepturilor acolora, cari vor intra in rîndurile partidului nostru național, și mai pe sus de toate cu disciplina de fier a acestui partid. Nu se poate aila omul, care să sustină, că situațiunea actuală a partidului este multumitoare. Pentru aceea datorința cea mai de căpetenie a fruntașilor nostri este să caute calea, prin care să putem eși din impasul, in care ne-au adus tristește impregiurări. Cred, că activitatea electorală ne oferă și calea aceasta. Alegătorii români din fiecare cerc electoral in preajma alegerilor vor oferi candidatura la mandatul de deputat dietal bărbatului lor de încredere. Acești băbrați de încredere cu drept cuvînt vor reprezenta in periodul de 5 ani al sesiunii parlamentare partidul național, fără deosebire, dacă au isbutit la alegeri ori ba. Eată deci reprezentanții legali ai partidului.

Consultările acestora după vremuri și hotăririile lor vor fi expresiunea adevărată și obligatoare a partidului. In chipul acesta am scăpat chiar și formal partidul nostru politic din letargia, la care între impregiurările de față este osândit. Dacă pe lângă tot sistemul electoral obicnuit astăzi in Ungaria vor pute să intre câțiva deputați in Dieta, va fi aceasta oare spre stricăcătura cauzei? Cel-ce dă răspuns pozitiv la întrebarea aceasta, să dovedească; noi vom răspunde.

Până să vor întempla însă toate acestea, o întroducere parțială a activității electorale nu poate decât să întunece și mai rău orisonul nostru politic și ar contribui numai la învrăjbierea și mai mare a spiritelor, ceea-ce este tocmai contrar intențiunilor noastre de a începe strîngerea rîndurilor și așezarea partidului nostru pe base noue reale. Reiese din toate acestea, că de astădată nu aș pute primi candidatura la mandatul de deputat dietal in cercul electoral al Lipovei și că, prin urmare, chiar și oferirea in toată forma a

acestei candidări din partea D-voastră ar fi un pas greșit din punctul de vedere al intereselor noastre generale politice.

Deocamdată să stăm la o parte. Să ne păzim cinstea și omenia românească. „Integer vitae scelerisque purus non eget Mauris iaculis neque arcu”. Cei tari la trup, dar' cu sufletul putred, cât nășipul mării de-ar fi, se vor risipi, cei pușini și slabi trupește, dar' cu sufletul curat și plin de credință in Dumnezeu, înălțase-vor.

Nu vedeți, cum se tolesc? Scandalurile politice nu se mai sfîrșesc, defraudările sunt la ordinea zilei, administrațiunea e mai mult decât asiatică, justiția este cum este și totul e, cum n'ar trebui să fie. Șapte milioane de cetățeni sunt priviți ca străini. Brațele și picioarele statului sunt încatușate, liber e numai stomacul. Așa statul nu mișcă înainte, ci stă locului și — mistue numai. Viitorul nu mai e problematic. Noi așteptăm.

Vă mulțumesc încă odată pentru încrederea, ce mi-ați arătat și Vă rog să-mi păstrați iubirea aceasta și mai departe.

Al D-voastre cu toată stima:

Vaslie Goldiș.

## Episcopul Goldiș ȘI ADVERSARIII LUI

Ședința V (de la 2 Maiu n.) a Sinodului Aradan va rămâne celebră in analele Sinoadelor noastre. Intr'însa Episcopul Goldiș, chiar acum calomniat și înjurat de preținși „fii credincioși” ai bisericii române, a răpus pe dușman și a făcut declarațiunii, cari numai din rostul băbraților distinși se pot auzi.

Eată cum s'au petrecut lucrurile.

Dl Dr. I. Trailescu, protopop al Chișineului, raporta in numele comisiei bisericești. Venind rîndul la cea parte a raportului consistorial, in care se arată că: potrivit hotărîrii din anul trecut a Sinodului, P. S. Sa Episcopul a intervenit la guvern in afacerea d-lui V. Mangra, dl P. Rotariu, avocatul neamurilor, a crezut de cuviință să invinuiască întâiu pe episcop că „s'a căciulit pe la stăpînire” și a doua pe dl Mangra, că n'a ușurat poziția autorității bisericești, ci prin purtarea sa a dat privilegiu cu guvernul să atace autonomia bisericii române. Trebuia, zicea d-sa, ca dl Mangra să abzică din profesorat, (cum cerea guvernul!) și să primească slujbă la consistor.

Dl Truța și protosincolul Papp au făcut istoricul afacerii.

Și fiindcă a fost învinuit, P. S. Sa Episcopul a luat cuvîntul și a zis următoarele:

„Venerabil Sinod! Am fost necontenit atacat in publicitate, chiar de preținși credincioși aleși ai bisericii noastre. Avînd conștiința împăcată, că imi fac pe d'a întregul datoria, cu toată dragostea pentru biserică și după cea mai bună a mea chibzuială,—

n'am răspuns la nici un atac. Ci mi-am zis: *Caravana trebuie să treacă înainte*. ori-ce se petrece în stânga ori în dreapta (aplaude). Acum însă, că chiar în Sinod mi-s'au ridicat învinuiri, trebuie să dau câte-va lămuriri (S'auzim! S'auzim!).

Intâiu de toate resping insinuaerea că aş fi fost capabil a mă căciuli pe la guvern. Nu, Domnilor, ci m'am prezentat acolo, în virtutea votului din anul trecut al Sinodului, cu demnitatea ce datorez înaltei mele poziţiuni (aplaude). N'am rugat umilit pe nimeni, căci nu intră în deprinderile mele să pronunţ *«Kérem alássan»* (lungi aplaude), ci m'am dus să dau informaţiuni, să dovedesc, cu legea în mână, că nu este nici un motiv legal ca guvernul să mai pretindă continuarea unei proceduri, care de la început nu avea temei. Dl Mangra nu se-vîrşise nimic ce ar fi în contradicţie fie cu legile noastre bisericeşti, fie cu cele civile (Aşa e! Adevărat!) Dovadă, că nici pe cale civilă n'a fost urmărit, nici i-s'a găsit vre-o vină după cercetarea orînduită de consistor în urma ordinului guvernului. N'aş fi vrednic deci, de încrederea ce aţi pus-o în mine, nici credincios jurământului ce am pus, dacă în marginile legii şi demnitaţii n'aş fi făcut tot ce e cu putinţă, pentru a ridica de sub acuză pe un fiu nedreptăţit al bisericii (Bravo! Trăiască!), pe un fiu sufletesc, care mi-a fost elev, pe care-l cunosc şi ştiu că serveşte de 30 ani cu credinţă bisericii sale. (Lungi ovaţiuni. Dl Mangra, care stă la stînga episcopului, se scoală şi se închină). De aceea l'am şi înaintat la rangul de protosincol, ce i-se cuvenia de mult (Aşa e! Aşa e!), ceea ce am făcut şi cu dl Papp (aplaude).

Ş'apoi cine nu ştie oare, că afacerea aceasta nu sub mine s'a provocat, ci ea datează de 7 ani. Alţii ar pute fi acuşaţi că n'au rezolvat-o, ceea-ce eu nu fac, ci constat faptul.

Pot să vă mai declar, că în urma păşirii mele, afacerea ajunsese să se rezolve şi să fie în expediţie. Au intervenit însă fiii distinşi, persoane sus-puse de ai bisericii noastre (mare senzaţie) şi au ridicat piedeci, intrigând contra-mea! (Mare indignare în Sinod. Se aud strigăte: *«Ruşine intriganţilor!»* *«Trăiască Episcopul!»*...) *Aceştia*, ear na eu, vor fi pronunţat cuvintele *«Kérem alássan»* (Lungi ovaţiuni). Cât Ceriul îmi va dărui vicia şi D-Voastră îmi veţi acorda încrederea în a conduce această eparhie, vă asigur, domni mei, că nu voi umbla cu *«Kérem alássan»* nici în sus, nici în jos (Trăiască!) Voi sta totdeauna cu fruntea ridicată, nu voi întrelăsa însă nici o ocazie să informez cercurile de sus asupra adevăratelor stări ale noastre şi nu voi lăsa a se ţese în giurul nostru nici un fel de intrigă, ori-cine s'ar încerca să producă disensiuni fie între noi, fie cu autorităţile cu cari trebuie să lucrăm în armonie (aplaude).

Nici nu cer spriginul D-Voastră de cât atîta vreme, cât veţi convinge că ţin sus prestigiul datorit poziţiei ce ocup şi lucrez cu toată rivna şi cunoştinţele mele pentru progresul nostru cultural (lungi ovaţiuni, cari ţin minute întregi) şi, cum am accentuat şi în vorbirea mea de deschidere, pentru strîngerea la un loc, la muncă în interesul bisericii, pe toţi fiii capabili şi credincioşi ai bisericii noastre. (Lungi aplaude.)

Dr. N. Oncu mulţumeşte Episcopului pentru asigurările frumoase ce a dat Sinodului, asigurări de cari nimeni nu se îndoieşte că sunt sincere (aplaude). Regretă că dl P. Rotariu a înfăţişat afacerea d-lui Mangra într-o

formă ce nu corespunde faptelor petrecute şi sentimentelor obşteşti. Dar se ştie, că dacă cine-va n'a apărut autonomia, apoi acela n'a fost altul decât precedatul guvern bisericesc, care la simpla poruncă a guvernului din Budapesta a suspendat pe dl Mangra şi nu l'a readus la catedră nici după-ce s'a dovedit că dl Mangra e nevinovat. De asemenea, fostul guvern bisericesc n'a căutat să dea informaţiunile necesare la Budapesta şi să caute a convinge că nimeni nu se foloseşte printr'o nedreaptă prigonire (lungi aplaude).

Incidentul se include în mijlocul strigătelor: *«Trăiască Episcopul»*

## SINODUL ARADAN.

Amîndouă şedinţele de Joi au fost consacrate afacerii şcolare. Raportorul comisiei şcolare, V. Golăiş după ce a citit raportul consistoriului orădan şi arădan, a ţinut să aducă elogii amicului nostru R. Ciorogariu, care deşi numai de puţin vreme este în fruntea afacerilor şcolare, prin raportul său prezintă o icoană nu se poate mai viue a întregului nostru învăţământ confesional.

Sinodul, care a stat ca fermecat sub impresiunea celor auzite, a şi făcut ovaţiuni călduroase d-lui Ciorogariu.

Vom reveni pe larg asupra acestui raport.

Aci ţinem să accentuăm numai un singur lucru: În decursul discuţiunii asupra afacerilor şcolare, a venit vorba şi despre chipul cum umăr la umăr cu fraţii de legea gr. catolică, să ne apărăm şcolile confesionale.

Consistorul arădan a trimis în privinţa asta o adresă atât Episcopului gr. cat. din Lugoj cât şi celui din Oradia-Mare. Cel din Lugoj n'a răspuns nimic. Ear ordinariatul din Oradia-Mare răspunde prin dl canonic Lauran. Ştiţi ce răspunde acest dignitar bisericesc? *Sfătuieşte pe Episcopul Goldiş să treacă cu toţi credincioşii la legea gr. catolică, şi atunci vor înceta toate neînţelegerile şi greutăţile.*

O intoleranţă religioasă mai mare, un fanatism mai selbatic nu s'a văzut. Sinodul a şi ris — ca de opera unui smintit la cap — dar s'a şi indignat ascultând aberaţiunile dignitarului bisericesc gr.-catolic, care desigur n'are un pic de sentiment naţional, nici dragoste pentru neam, ci fiecare şir al adresei sale mărturiseşte că avem a face cu un bigot primejdios.

Aproape toate propunerile comisiei şcolare s'au primit fără vre-o schimbare. La discuţie au luat parte d-nii Dr. Oncu, V. Paguba, Ciorogariu, Rotariu, Mangra, protopopul Popovici (Şiria) şi Boţoc.

## DEMISIA D-LUI V. Babeş.

În şedinţa de Marţi 1 Maiu Sinodul Arădan a primit demisia d-lui V. Babeş, ales al cercului Vinga.

Retragerea dlui Babeş era natural să fie comentată între Români. E de regretat numai, că între motivele pe

carî le invoacă, pe lângă bătrâneţele sale adânci, mai aduce şi lucruri cari în interesul demnitaţii sale, nu era permis să le aştearnă pe hârtie.

Eată cum începe epistola d-sale:

«Ven. Sinod eparhial în Arad!

«Aflându-me în călătorie şi prin asprimea timpului greu atacat de reumatism şi total răguşit, din această cauză, dar şi mai vîrtos, înţelegând în această călătorie, că organul publicistic din Arad, care stă atât de aproape de centrul diecesei, şi vrea să respecte spiritul conducător al ei, printr'un articol publicat pe timpul alegerilor pentru Sinod, cu rea credinţă mi-a atacat dreptul şi îndreptăţirea de reprezentante al Diecesei»...

Intâiu de toate: ce are a face scrisule ziarului nostru — căci la noi face dl Babeş aluziune — cu Sinodul şi cu Episcopul, o corporaţiune şi un prelat cari stau mai presus de certele ziaristice şi nu pot fi de loc făcute responsabile pentru ceea-ce scriem noi?

A doua: nimeni nu i-a contestat dlui Babeş nici dreptul nici actele bisericeşti la cari a luat parte, ci am scris numai un fapt: dl Babeş este cititor al bisericii greceşti (foarte bogate) din Budapesta, la constituirea parohiei române însă n'a luat parte.

A treia: chiar fruntaşii din Arad atât de puţin i-au fost duşmănoşi, că în cercul Vinga nici măcar contracandidat nu i-au pus! Ear în şedinţa de Marţi a Sinodului dl Dr. N. Oncu a recunoscut toate meritele veteranului barbat, făcându-i chiar elogii.

Constatăm apoi, că pe când dl Babeş scria din Căpălăuş (15/28 Aprilie 1900) epistola sa către Sinod, tot atunci s'a scris de un «Odiseus» (sub care se ascunde instructorul familiei Mocsonyi) o corespondenţă apărută în «Tribuna», în care pe lângă injuriile grosolane la adresa Episcopului Goldiş, găsim aceleaşi lucruri, aproape textual, pe care le citim şi în scrisoarea d-lui Babeş.

Tristă privelişte: un octogenar să se se arate rău şi să scrie neadevăruri chiar şi când se retrage de pe arena publică.

Dl Babeş n'a fost însă de cât consequent cu sine.

## SINODUL ARCHIDIECESAN.

Şedinţa III.

Se deschide la orele 12 a. m.

Notarul Dr. I. Stroia, citeşte protocolul şedinţei a II-a, care după mică observare se autentice.

Prezidiul prezintă credenţionalul deputatului Teodor Pop, şi cererea 'i de concediu pe întreaga durată a sesiunii, din cauză de morb.

Prezidiul răspunde la interpelarea făcută în şedinţa trecută de deputatul P. Cosma, în afacerea ventelor gimnasiului din Braşov, primită dela statul român.

Spune că ştire oficioasă nu are despre modul cum s'a rezolvit afacerea din Cestiune, dar' din fol o ştie, că cele două guverne numai conduse de bune intenţiuni au putut să rezolve aşa această chestiune de mare importanţă şi roagă sinodul a lua acest răspuns la cunoştinţă.

În legătură cu acest răspuns, deputatul Parteniu Cosma, face propunere, ca Sinodul, încă în sesiunea din estan să ia măsură, ca asemenea proiecte de legi să nu se facă şi aprobe fără ştirea şi învoirea autorităţii superioare bisericeşti.

Propunerea se predă comisiei organizatoare.

Deputatul Dr. Daniil P. Barciuanu propune regularea poziţiei a atîtor funcţionari mai mici intraşi în serviciul bisericii, precum

şi îngrijirea de a le da imediat după absolvirea studiilor postului, ca să nu fie sîrşierii nostri crescuţi pentru biserică a se gaja şi a recurge după ofici străine. De comisiei organizatoare.

La ordinea zilei urmează raportul comisiei verificatoare.

Referent, deputatul Michail Cirila. La propunerea comisiei, deputatul sinodal mirenesul, cari 'şi-au prezentat anterior credenţionalele: Dr. I. Miha, A. Nicoară şi Dr. I. Ivan, se declară de vot caşi.

Acelaşi referent propune a se verifica deputaţii aleşi în cercul Sinocului, Dr. Şliam şi Dr. V. Cupşa; deoarece-ce protestele intrate contra alegerii lor s'au constat în devărate.

Deputatul P. Cosma cere iniţial dela referent, dacă Dr. V. Cupşa este rochian ori alegător al unei comune în vre-o parohie din archidieceasă, fiind el miciliat în Budapesta, unde noi încă avem înfiinţată parohie, căci dacă nu, fără drept de alegere, nu poate fi ales. constată, că e inclus în lista alegătorilor Cupşeni.

Sinodul îi declară de verificat. Cu privire la verificarea deputatului G. Dănilă şi Am. Bărsan, aleşi în cercul Haşegului şi contra cărora s'a înaintat protest, se propune ţinerea în suspens a verificării lor, până la proxima şedinţă sinodală ear' până atunci consistorul să cerceteze deamănuntul punctele arătate în protedacă într'adevăr protocoalele s'au făcut sinodul electoral, ori pe la preoţii acasă, cum se arată în protest.

Deputatul T. V. Ghenja face contra-propunere, ca deputaţii să se declare de verificaţi şi după aceea să se introducă în cetatea, dar' contra-propunerea n'a fost primită decât de 2 deputaţi. Sinodul primeşte propunerea comisiei.

Alegerea deputatului mirean din cercul Geogului, Dr. Aurel Muntean, atare şi aceasta prin protest, la propunerea comisiei se verifică, cu toate că s'a constatat că dl A. Nicoară, în calitate de canonic consistorial, a scris preoţilor şi învăţătorilor din acel cerc corespondenţe, prin care li înduplecă să voteze pentru alegerea Dr. Aurel Muntean.

După-ce deputatul Teodor Pop a prezentat credenţionalul, sinodul îi verifică şi concediul cerut se acordă şi al deputatului Dr. V. Cupşa, ţinut în suspens până după verificare.

Şedinţa se ridică la orele 1 şi jum. Proxima şedinţă se anunţă pe mâine la orele 10 a. m.

## GAZETĂRIE, NU GLUMĂ!

În numărul lor dela 1 Maiu n. c. fraţii dela Sibiu publicau o corespondenţă plină de injurii la adresa Episcopului Goldiş.

Eată ce scriau, între altele, despre dieceea din anul trecut:

*«Istoria nepărtinitoare pe o pagină tergru încadrată va cuprinde activitatea maldnicilor arădani, prin care cel ce a înţeles biserica, lucrând mână în mână cu duşmanii ei, — înălţatu-s'a!»*

A doua zi, la 2 Maiu n. eată ce scriau însă:

*«Increduţi în simţul de dreptate şi în bunele intenţiuni ale P. S. Sale episcopului nostru (Goldiş), aşteptăm ca la alegerea sinodului vicar etc. etc.»*

Cum adică: Luni era dat cu, doamne bisericii, ear Marţi îi recunoaşteţi bunele intenţiuni?

Care este cauza acestor schimbări? Eată care: dl Hamsea ar vrea să ajungă vicar la Oradea-mare.

Dacă P. S. Sa Episcopul ar forţa să se aleagă dl Hamsea, bunele intenţiuni poate că vor fi recunoscute pe viitor. Hamsea o să cadă însă şi o să veni el pe «Tribuna» injurînd pe Episcopul Goldiş.

Sireacul Dedu, n'a fost el de patru ani «spiritual» autorisat!

# ANDREIU baron de ȘAGUNA.

Discurs rostit la Academia Română în ziua de 13 (26) Martie 1900 în ședință solemnă sub președința Majestății Sale Regelui,  
de

## Nicolae Popca

Episcopul Caransebeșului.

(Continuare).

Majestatea Voastră,  
Alteță Regală,  
Onorați colegi!

Il vedem mai departe pe Șaguna în anul 1860 la Senatul imperial înmulțit în Viena, ca reprezentant al Românilor ardeleni, unde pășirea lui înțelegătoare și energică pentru apărarea Românilor făcu mare senzație în toate părțile, scuturând nu numai lui, dar întregii națiuni onoare și respect general, ridicându-l la un factor respectabil cu privire la reglarea afacerilor interne ale imperiului. La acel Senat imperial excela Șaguna prin vorbiri și tactul său, atât ca bărbat de stat, cât și ca naționalist și patriot în grad mare. În special, marcantă a fost pășirea lui în conflictul ce-l aruse cu reprezentanții maghiari, Mailath și Jskab, aplaudată aproape de toate popoarele din monarhie, trimițându-i-se numeroase adrese de mulțumire din Ungaria și Transilvania. De asemenea îl vedem la conferința regnicolară din Alba-Iulia în anul 1861, la Dieta din Sibiu și la Senatul imperial din Viena în anii 1863-64-65, la Dieta din Cluj același an și în Casa magnaților din Budapesta, excelând pretutindena prin vorbiri și atitudinea sa politică.

Il vedem în sfârșit pe Șaguna la toate conferințele și congresele noastre naționale, permanent ca președinte și conducător al Românilor, ca punctul de razim și de concentrație al tuturor Românilor, începând dela 1848, dela adunarea cea mare din Blaj, până chiar la sfârșitul vieții sale mult abucimante.

Trecând la biserică în special, principalul teren de activitate al unui Episcop, trebuie să accentuez și aici, că la venirea lui Șaguna în Ardeal, biserica ortodoxă română se afla încă tot în starea cea deplorabilă de mai înainte: asuprită, lăcășită, batjocorită și despoiată de toate drepturile și beneficiile. El mai nu avea unde să-și plece capul, așa era ea de miseră și de umilită. Dar mai bine ni-o presință Șaguna însuși într-o reprezentație către Monarhul, când zice: „Istoria Bisericii greco-orientale în Ardeal a fost un șir de nevoi și de suferințe grele, înfățișând tipul unei sclave, care, ferecată în cătușe, numai din grația toleranței își mai duce viața în amărăciune.”<sup>1)</sup>

Îndată după sosirea sa, Șaguna se puse pe lucru și lucră bărbătește, pentru că totul avea să-l facă în întregul său. Era grea pozițiunea lui, unde toate erau de făcut. El se apucă mai întâiu de cele mai ușoare, așteptând timpul ca să înceapă și la cele mai grele. Dară, dându-i-se ocaziunea, și de lucrurile cele mai mari se apucă el dintr'odată, pentru că era omul, care știa precumpneii momentul și ocaziunea bine-venită nu o lăsa din mână neexploată. El pândia după asemenea ocaziuni; multe acte însemnate în modul acesta le efectuă el, știindu-se folosi de unele împrejurări momentane. Așa de ex. ținerea Si-

nodului prim diecesan din anul 1850, când țara se afla în stare de asediu sub un regim militar. La o ocaziune bine-venită, exprimându-se către dînsul guvernatorul Wohlgemuth, că universitatea săsească ducea prea mult și arătându-și neplăcerea. Șaguna îndată îl observă: că ar fi bine să se paralizeze acea Universitate prin ținerea unui Sinod diecesan bisericesc, care ar fi timpul cel mai potrivit să se țină din partea Românilor ortodoxi. Guvernatorul se învoi, Sinodul se convocă, făcându-se astfel începutul sinodalității bisericești întrerupte de veacuri. El tocmai cugeta la modul cum ar putea îndupleca pe guvernatorul la încuviințarea unui Sinod. Să nu se fi știut el folesi în acel moment bine-venit de cuvintele lui Wohlgemuth, cine știe când s'ar fi mai putut ține vre-unul și ce s'ar fi ales de sinodalitate și de toate de câte se bucură biserica astăzi? Dela un moment de multe ori atîrnă totul!

Am zis că totul era de făcut, pentru că pământul era înțelenit, numai mărăcini și pământ. Se poate zice, că din capul locului ținta și măsurile lui principale, ideea lui de predilecție pe terenul bisericesc era: câștigarea și asigurarea unei pozițiuni legale în stat, atât față cu acesta, cât și față cu celelalte biserici, și egala îndreptățire perfectă a Bisericii ortodoxe române de-o parte, ear de alta deslegarea legământului neatural al Românilor cu Sârbii, un legământ impus lor de vitregitatea timpurilor trecute, sau cu alte cuvinte: despărțirea Românilor de Sârbi și restaurarea mitropoliei celei vechi române canonice, autonome și independente, pentru toți Români ortodoxi din Ardeal, Bănat și părțile Ungariei proprii, apoi organizarea ei constituțională pe baza canoanelor și a recerintelor timpului present, înflorirea Bisericii, luminarea clerului și poporului și promovarea binelui și fericirii lor.

Acest scop îl urmăria Șaguna ziua-noaptea cu stăruință de fier; de la acela el nu se abătu nici o linie în zilele vieții sale. De se întempla une-ori ca, din cauza împregiurărilor nefavorabile, să nu poată lua cuvânt și să fie activ întru urmărirea ulterioară a scopului, atunci el aștepta îndreptarea lucrurilor, pentru-ca cu atât mai cu mare zel și înlesnire să-l poată continua după aceea. În scurt, Șaguna cu ideea aceasta de predilecție se ocupa neîntrerupt, până ce mai pe urmă, după multe osteneli și răzări, Dumnezeu îi ajută să o realizeze cu desăvîrșire, văzându-și astfel dorințele împlinite, stăruințele sale neobosite încoronate cu succesele cele mai îmbucurătoare, precum în de obște se știe, căci în ale lui răsuflă și se mișcă spiritul lui, faptele lui sunt cari umbresc pe fiii provinciei noastre mitropolitane din Ungaria și Transilvania.

Și oare cum, prin ce mijloace putu el repurta un triumf așa de strălucit, mai imposibil la vedere: totala emancipare a bisericii sale? Avut-a el nescari patroni prepotenți, cari să-l fi asigurat întreprinderile prin influența lor la locurile decizătoare? Avut-a el nescari averi la dispozițiune, cari să-l fi înlesnit nisuițele în

mersul lor, să-l fi ușurat greutățile în mod mai satisfăcător, cel puțin în partea financiară? Nici pe departe; nici unul din aceste mijloace lui nu i-a stat la îndemână.

În cât pentru averi, acestea erau de tot modeste, salariul lui de episcop abia ajungea ca să-și poată acoperi lipsurile și trebuințele cele mai necesare; oar' biserica, se știe, că nici odată nu s'a bucurat de binevoitori, ci numai de răuvoitori, cari căutau la ea peste umeri, nu să o ajute și să-l facă vre-un bine. Da, a avut ei și cunoscuți și patroni buni, chiar mai târziu, străini se înțelege, neafându-se pe atunci între Români bărbăți în pozițiune de a-l fi putut da vre-un ajutor, vre-o spriginire mai de valoare. Avea, zic, patroni chiar de influență și autoritate; dar' pe aceștia el însuși și-l câștigase prin hărnicile și virtuțile sale proprii, ei erau adică persoanei lui, dar' nu bisericii, ca să-l fi voit binele. Tot binele ce-l făcuse — și îl făcuse mult bine acei bărbăți în pozițiune înaltă: baronul Samuel Józsa, cancelar aulic transilvan, principele Felix Schwarzenberg, ministrul-președinte, principele Carol Schwarzenberg, guvernatorul Ardealului, generalul de diviziune Bordolo, adlatul acestuia, ministrul Schmerling, Rechberg, Nádassy, baronul Eötvös și alți mulți — îl făcuse așa dar' persoanei lui Șaguna, din respect către el, dar' nici de cum către biserica ce o reprezenta dînsul; va să zică, și aici era meritul lui însuși, căci a-și câștiga astfel de persoane înalte și de influență de cunoscuți și binevoitori, e meritul propriu. Se știe pozitiv, că însuși metropolia mai virtos pentru meritele cele mari ale lui Șaguna, mai mult din considerațiune către persoana lui, ca să-l mulțumească, s'a încuviințat. Șaguna avea mare trecere la Curtea imperială, însuși Monarhul era mare binevoitor al lui.

Și cu toate acestea, mijloacele, prin cari Șaguna își ajunse scopul dorit, erau cu totul altele: știința și moralitatea! Armele lui erau principiile morale, adevărul și dreptatea, canoanele, pe cari el nici odată nu le-a șters din lexiconul său! Cu acestea și pentru acestea luptă el neîntrerupt pretutindena. El bătu și eărăși bătut, și tot mereu bătut, până i-se deschise, — ceru și trebu să i-se dea! Astfel e arma morală, ea trebuie să învingă, dacă se mănuește cu cap. El însuși mărturisește aceasta, când într-o epistolă privată zice: „De ne va da el (Dumnezeu) morală, vom învinge, căci și până acum n'am avut alte arme decât morale și intelectuale. . . Și mi-a deschis ușa și am fost ascultat, căci moralul și știința nu ușor se pot ignora sau disprețui.”

Nu se pot înșira aici toate actele, întreprinderile și luptele lui pe la toate autoritățile, pe la toți factorii decizători în privința restaurării vechii metropolii și a celorlalte așezăminte și îmbunătățiri bisericești, căci atunci am trebui să scriem întregi volume, față cu numerositatea acelor. Amintesc numai, că împregiurările erau de tot grele, numai brațul de fier al lui Șaguna putu răspinge loviturile inamicilor

bisericii. Toate elementele se porniră asupra bisericii metropolitane române. Dar' el, cu credința în Dumnezeu, în cauza cea dreaptă și în puterile sale proprii, suscepă lupta pe toate terenurile, luptând cu bărbăția admirabilă, deși cu arme neegale, cu succesul cel mai satisfăcător, până ce în sfârșit, prin autograful imperial din 24 Decembrie 1861, se aduse la deplină valoare restaurarea metropoliei române, numindu-se Șaguna metropolit al ei.

Restaurându-se metropolia după un secol și jumătate de umilință, de apunere chiar; efectuându-se despărțirea bisericii române de cea sârbească, cu care până aci ea era încurcată într-o legătură neaturală; recunoscându-se în fine autonomia și independența bisericii române ortodoxe pe deplin din partea statului și garantându-se aceste recerinte esențiale prin legea țării, nu mai rămasese de făcut de cât ca, prin o organizare corespunzătoare, să se pună coroana edificiului întreg bisericesc, și astfel biserica, în deplinătatea libertății sale constituționale, să prospereze înflorind din zi în zi pentru toți timpit. Aceasta încă se făcu prin legea fundamentală, prin „Statutul organic” ce se aduse la Congresul bisericesc național din 1868, convocat de metropolitul Șaguna la Sibiu, îndată după inarticularea metropoliei în legile țării în Dieta din Budapesta, unde, în Casa magnaților, tot el o apăsese.

Bucuria, ce strălucia pe fața bătrânului metropolit și satisfacțiunea ce o simțea el în sufletul său la deschiderea acestui prim Congres, nu se pot descrie. Memorabilia lui cuvântare la deschiderea Congresului se începe astfel:

„Innoește-te, Innoește-te, noule Ierusalime, că ți-a venit ție eărăși lumina și mărirea Domnului peste tine a răsărit. Această casă Tatăl o a zidit; această casă Fiul o a întărit; această casă Duhul sfânt o a înnoit.”

Cu această cântare bisericească, care o cântăm în fiecare an în 13 Septembrie, când sârbăm amintirea înnoirii bisericii de la mormântul Domnului, — cu această cântare bisericească, zic, vă salut pe Domniile Voastre astăzi, când noi, ca membri ai nou reînființatei noastre metropolii române de religia greco-răsăriteană din Ungaria și Ardeal, întâia oară ne-am adunat în Congresul nostru bisericesc național. . . Dar' astăzi, când ți-a venit ție, noule Ierusalime, eărăși lumina și mărirea Domnului peste tine a răsărit, — depun cu desăvîrșită odihnă sufletească toată competența legislativă și administrativă a bisericii noastre naționale în mâinile Congresului present și ale celor viitoare, cari singure sunt reprezentanțele legale și canonice ale întregii noastre provincii metropolitane ș. c. l.”

(Va urma.)

1) Recursul cel mare al lui Șaguna către Monarh, din 1 Decembrie 1855.

## Chestii culturale.

### Raport general

al „Reuniunii române de cant. și musică din Lugoj“ pe anul 1899 inclusiv Martie 1900.

(Continuare și fine.)

4. Măne-zi, Luni, în 23 Aug. (4 Sept.) Reuniunea noastră a călcat hotarul pe pământul României, la Turnu-Severin. Simțimintele noastre s'au deslășuit. Avântul sufletului nostru și-a câștigat putere pe un moment, că am ajuns să dovedim vitalitatea noastră pe mormântul străbunilor eroi, pe ruinele divului Traian, fraților noștri de pe malul Dunării bătrâne și veșnică mărturie a măririi strămoșești. Și ne-au primit frații noștri cu căldură și cu dragoste legendară ca pe frații ce nu și-au strins mâna de secol. Ni-au făcut întrare triumfală în Turnu-Severin. Orașul a fost decorat serbătoresc cu drapeluri. Primariul orașului, dl Aristid Anastasiu, a fost fidelul interpret al cetățenilor, când ne-a binevenat la gară cu expresiuni de rar simțeminte frățești. Societatea de cântări „Doina“, Reuniunea germană și cea Sërbo-slavă asemenea ne-au primit la gară cu cântări de binevenire. Capela militară ne-a condus în marșuri de vitejie la serviciul dumnezeesc, celebrat de preoții locului, cari au cerut ajutorul și acoperământul D-zeului ceresc la realizarea dorelor noastre comune — la cultură. Tot însoțit de orchestra garnizoanei și de un public imens am fost conduși la „Liceul Traian“, unde fâlfăia a măreție tricolorul arborat pe edificiu și unde dl profesor I. Nacu în numele corpului profesoral și al Academiei ne-a primit cu un discurs patriotic avântat. Dl director C. I. Costescu ne-a primit apoi în internatul liceului și cu o ospitalitate rară ne-a gănduit cât am stat acolo. Sara am concertat în grădina publică, pe malul Dunării, unde o mare de public era adunată. În semn de dragoste și de perpetuă aducere aminte ni-a făcut „Doina“ un present cu o liră lucrată artistic în trei color, din flori măestrite. Dl primariu și dl director al liceului au distins pe D-na Aurelia Petroviciu, soția presidentului Reuniunii și pe D-na Silvia Vidu, soția d-lui dirigent al corului, cu câte un buchet frumos de flori. Măne-zi ne-am întors acasă. La gară ne-a însoțit dl primariu și ne-a salutat cu un „rămă bun“ din inimă. Dl president, Dr. Ștefan Petroviciu și dl Dr. Dimitrie Florescu, ca delegați, au rămas să mulțămescă verbal tuturor d-lor, cari au bine-

voit a ne sprigini; îndeosebi d-lui primariu personal și ca reprezentant al cetățenilor din Turnu Severin. De acasă li-au trimis o adresă de mulțămintă în numele comitetului, ear noi am sosit în pace acasă Marți sara, veseli că D-zeu ni-a ajutat să trăim și zile atât de frumoase.

5. În 23 Sept. a. tr. corul nostru a cooperat împreună cu celelalte Reuniuni de aici la un concert. Se întemplantase anume că absolventul conservatorului din Viena, d-șoara Hundt Irma, fca orașului nostru, voia să dea producții de pian tot în favorul teatrului d'aici. Și ca să fie pentru publicul nostru mai atrăgătoare și mai variată producția, a angajat și Reuniunile de cântări din loc. Reuniunea noastră, simțindu-se și ea îndatorată moralicește să spriginească ridicarea teatrului, unde și ea se va produce la timpul său, a cooperat la numitul concert cu cântări bine-plăcute.

6. În 3 Martie 1900 a dat Reuniunea concertul ei de eamnă. Din punct de vedere social-local, concertul acesta a fost splendid. Nu există în Lugoj suflet de om cu gust de musică, care să fi putut și să nu fi participat la concert. Om cu carte și fără carte, bogat și sărac, d'ai noștri și străini au fost cu mic cu mare, încât ne putem mândri că pe lângă cultura musicală, ce-o propagă Reuniunea, ea mai constituie și punctul de întâlnire al diferitelor clase sociale, căci se întâlnesc și se simt bine la producțiile ei învățații cu țărâna, comercianții cu industriașii, bogații și cu săracii. Insuși faptul acesta dovedește indispensabila existență a Reuniunii noastre și necesitatea spriginirii.

Mai amintim, că la concertul acesta ni-au dat concursul lor D-șoara Ersilia Popoviciu din Jdioara și Eugenia Gurgut d'aici producându-se cu piese de pian, ear D-șoara Silvia Iorga cu violina, acompaniată de dl Aurel Iorga, D-șoara Ecaterina Iorga a acompaniat corul la cântarea operii „D'as fi rege“ (act. I. și II.). Îndeosebi D-nia sa a spriginit corul la executarea operii, cercetând și orele de probă.

Ca adaus la progresele realizate de Reuniune mai amintim, că comitetul, având în vedere deschiderea teatrului, probabil încă la toamnă și că la deschidere și Reuniunea noastră va să dea producții musicale, s'a folosit de ocaziune și a delegat pe speșele Reuniunii pe dl dirigent Ioan Vidu la București să studieze opera „D'as fi rege“ întreagă, care s'a reprezentat la Teatrul Național d'acolo, cu scopul s'o reprezinte și corul nostru la deschiderea teatrului.

Din raportul dlui dirigent asupra călătoriei se vede, că d-s-a studiat opera, a fost spriginit de direcțiunea Teatrului Național cu priverire și prin el a fost îmbărbătată și Reuniunea noastră promițându ni-se spriginul dlor și dându-i-se spre descriere partițiunile operei. A mai participat și la alte reprezentații ca, la „Eveica“, la „Concertul simfonic“ și la o audițiune de musică bisericească, unde a făcut studii și experiențe, cari le va folosi spre binele Reuniunii noastre. A mai venit apoi cu invitarea verbală, făcută de cercul competente din București către Reuniunea noastră, ca să concerteze la București, dar de liberarea peste eventuala mergere acolo va rămâne în sarcina noului comitet.

Membri fondatori și ajutători are Reuniunea 46, înmulțindu-se anul trecut cu Dni Ioan Craciun și Wilhelm Strasser. Activi sunt 34, afară de băieți și fete, înmulțindu-se anul trecut cu dl Const. Tuncel, primit în ședința din 10 Nov. Dintre membrii ajutători a răposat Aurel Ștefani.

Între condițiile de prosperarea Reuniunii pe lângă răbdarea de fer a dirigentului, zelul și priceperea D Sale, apoi spriginul din partea membrilor, dacă ne-am mai pute lăuda și cu înmulțirea membrilor fondatori ori ajutători, am pute privi cu mare încredere în viitorul Reuniunii, de aceea credem, că e locul aci să ne punem fiecare la inimă acuirarea de membri noi.

Pe lângă avântul acesta moral realizat de Reuniune, ea a mai realizat progrese și pe calea financiară, după cum se vede din raportul casarului dl Vasile Jurca junior. Reuniunea dispune de un fond de 297 fl. 31 cr. plasat parte în acți la „Lugojana“, parte în banii gata, ear cu 300 fl. a contribuit la zidirea salei din curtea bisericii gr. or. cu scop ca să-și poată ține probele și adunările în ea. Am mai rețipărit apoi statutele în 500 exemplare.

La sărbătorile mari corul și anul acesta a cântat liturgiile în biserica gr. or. română d'aici, cultivând astfel și religiositatea între membri și în societate, pentru a cărei prosperare muncește.

Comitetul crede că a lucrat conform dorinței D-Voastră, a susținătorilor Reuniunii și satisfăcut, că a contribuit cât de cât la avântul luat de Reuniune. Vă pune la inimă interesul și spriginirea tot mai intensă, tot mai potențată a Reuniunii, Vă mulțămesc pentru încredere și cu acestea își depune mandatul.

Lugoj, în 8 Aprilie n. 1900.

Dr. Ștefan Petroviciu,  
president.

G. Liuba,  
secretar.

## Școlile de stat.

S'a scris prin foile ungurești, că în comunele din comit. Aradului, într'altale și comunele de pe Murăș: Pauliș, Conop, Căpruța, Dumbăvița și Giulița își cer transformarea școalelor lor confessionale în școale de stat în acele comune.

La acestea vin eu a răspunde, că nu e adevărat; adevărul e, că în numitele comune există școli de stat; așa bunăoară în Pauliș de vre-o 32 ani; ear în celelalte comune de vre-o 5—8 ani, și așa nu se înființează, ci se zidesc edificii pentru școalele de stat. Pentru orientare vă spun și cauza zidirii acestor școli.

Până acuma, pe lângă toate sforțările, nu au putut să aibă elevi la acele școli și câți au fost, au fost țigani și puțini greci; — așa ei acuma cred, că dacă vor avea școli-palate, le va succeda a face pe părinți a-și trimite copiii la școala de stat. Am firma convingere, că precum până acum nu li-a succedat, așa nici de acum înainte, cu atât mai virtos nu, cu cât avem un bărbat în fruntea diecesei noastre în persoana Prea Sântiei Sale D-lui Episcop Iosif Goldiș, căruia îi zace la inimă numai binele și înaintarea atât a poporului, cât și a învățătorilor și a preoților.

În cât ne privește pe noi învățători și preoți, cât și pe dl protopop din acest tract, cu puteri îndoite vom lucra într'acolo, ca să apărăm școala și biserica de dumani ei.

Că am fost și persecutați în trecut chiar de consistor, se vede mai bine de acolo, că acum 2 ani a emis Ven. Consistoriu pe fostul secretar să controleze mersul școalelor și să caute nod în papură și apoi făcând raport, era să urmeze pensionările, poate și a protopopului, dacă nu de voie, atunci de silă. Precum se vede, pe lângă toate apucăturile d-lui emsis consistor, n'a putut afla ceva rău, și așa a aflat de bine a nu mai face raport, ca nu cumva să fie silit în raport să laude pe dl protopop și pe învățători. Măcar că afăta satisfacție i-s'ar fi putut da învățătorilor și dlui protopop. Din toate însă ne-am ales cu aceea, că diurnele s'au dat, pentru-că dl secretar de atunci să facă voiagiuri.

În cât corespund preoțimea, învățătorimea și dl protopop tractual chemării, se vede și de acolo, că n'avem nici urmă de „pocăit“ aici în tract, și așa pot să se zidească nu una, ci zece școli de stat, căci toate vor rămâne!

Un dascăl de la snt.

FOAIA „TRIBUNEI POPORULUI.“

## SCRISORI.

Lui Adrian.

II

Am plecat din București și m'am tot dus ca gândul. Trenul sbura printre câmpiile întinse ale României. Cât vedeam cu ochii, tot un covor galben de rapiță înflorită. Ș'apoi apă, apă și stuf și paseri de apă: berze și rațe, corle și șorecari, cari se bălăceau prin trestii și — secundate de sgomotul ritmic al roatelor trenului, — dădeau un concert infernal.

Și înainte, băiete, tot înainte până la marginea pământului. Rar de tot atingeam câte-un sățor, — vre-o trei-zece de hurube ascunse în pământ, ear' deasupra niște mușuroaie. Impregiur lor sunt țările de vite cu păștori, bătrâni proptiți în băte și băiețândri ce se tăvălesc pe pajistea inverzită. În colo zare, zare nemărginită și curată, cât ține rotogolul cerului. Nici o lecătură de ceață, nici un nouăș în această sfântă zi de primăvară.

Un șuer prelung al locomotivei vestește sosirea la podul dela Cerna-Vodă. Un zureit de câteva clipite te face să tresari și să încerci un fior, pare-că auzi mi de săbii trăgându-se de-odată din teacă. Și

trenul earși aleargă înainte și podul rămâne îndrăg, lung și maiestos, păzit de doi uriași Curcani, martori ai vremii ce trece și simbol al puterii române, ce rămâne.

Trecem prin Dobrogea cea „scaldată în soare“; încă un ceas și pământul se sfirșește și în dreapta și în stânga și înainte e numai deșert, albastru închis, apă mișcată de-o nevăzută putere: e Marea-Neagră cea frumoasă.

Am ajuns în Constanța, în mica Babylonie a Românilor, în locul de osândă al lui Ovid. Străbat cu grabire câteva străzi, printre Greci și Tatar, printre Turci și alte mutre de toate rasele și ajung în port. Aici e liniște de sărbătoare — căci e Ziua-Invierii — și în ziua de astăzi se închină și pșgâni. Vapoarele zac ancorate, se pare că dorm. Bărcile și caicurile goale se leagănă ușor în vălurelele străvezii. Marele deșert doarme și el, ca încheat într'un singur metal. Și Duchul lui Dumnezeu plutește deasupra apei...

O decepție e întâia impresie primită la vederea mării. Mă așteptasem și dori-am chiar să ved patima intrupată și valuri cu furie lovind în mal, vântul hăulind de-a curmezișul și aruncând valuri ca o amenințare către cer. Dar' eată, înaintea mea o suprafață uniformă, aproape netedă și lini-

ștită, blândă și cu expresia credinței, ca ochii albaștri ai unei copile inocente...

Din o biserică frumoasă de pe țerm sună clopotele de liturgie. Întru și eu, să mă împărtășesc cu sfințele Pașii și să cânt un „Christos a înviat!“ Privesc lumea din biserică și... Doamne, ce surprindere! Pare că s'acasă. Nu-i vorbă, în biserică ori unde ai fi, uiți că ești străin și te simți mai aproape de casă. Dar' aici? Tot fețe cunoscute și porturi de pe la noi și graiu și gesturi și priviri. E mare colonia ardeleană în Constanța. Aici vezi portul pitoresc din Seșiște, femeii curățele și sprintene ca niște codobature. Colo un prichindel de Reșină-rean cuminte, sărutând icoana cu gura și cu fruntea; o țărancă din Topârcea, satul fetelor frumoase, stă lângă o bătrână de pe la Cacova, căreia din crâtință nu i-a mai rămas decât un petec... emblema satului său. Se pare că marginimea Sibiului, dela poalele Carpaților, a venit să facă o altă marginime aici pe țermul Mării-Negre.

Și cu câtă dragoste privesc la mine compatrioții mei, când, după biserică, le povestesc lucruri de acasă din Ardeal, despre „părintelea“ lor, despre munții cei frumoși încununați cu brazi, despre Sibiul cel bogat în cătane, în preoți, în intrigi și fete frumoase... Par'că mi saltă inima, văzând

pe acești exilați, cu câtă sfuțenie își pștrează ei obiceiurile și calitățile cele bune de acasă și cu câtă rîvnă își împlinesc misiunea lor culturală și națională pe pământul Dobrogei...

Pe străzile povrnite, pe lângă gemurile fuguite ale Turcilor, ajung în o pușcă. La mijloc o statuă reprezintă pe autorul „Artei de-a iubi“, pe Ovid. Jos, rășinași de postamentul statuei, câți-va Turci habotnici, soioși și urțiți se ghemuiesc, făcându-și picioarele colac și sorindu-se. — E trist poetul deasupra lor, pare că și plânge amorul său nefericit. ...Hehei, dragă Ovide! Nu fi supărat! Sunt mulți exilați ca tine în lumea asta. Poate tot din pricina dragostei. Și ei perivor, neștiuți de nime, în cine știe ce colț al lumii, fără a fi jaluiți zilnic de valurile mării, cum ești tu, fără să li-se zidice statuie ca ție, dulce poete...

Se face seară. Pe-o barcă mititică și ușoară ca o nucă ies la largul mării. O boare lină umflă pânza și barcașii ajută cu cele două lopoți. Mândru futură în aer două ateglețe tricolore. Pe nesimțite barca trece înainte, brezde tăind, taine șoptind. Orașul cu turnulețele geamiilor, via cu viliele și portul cu digurile rămân departe, ca o cetate din „o mie și una de nopți“.

## Dela sate.

### Cine sunt apărătorii d-lui preot din Măsea.

Teodor Dumitru mai apără încă pe preotul nostru din Măsea, de când adevărat a fost episcop, căci la o altă au făcut ce-au putut, de preotul e pfit. Ba a silit încă și pe fiul său George Dumitru să subscrie apărarea, numai ca să fie mai mulți apărători ai preotului. Ioan Chilib (al Savului) s'a cum mâniat și el că nu a rămas el jude promontorial. E ar' cât pentru George Mot, al nict nu știe ce a scris, căci el abia își știe subscrie numai numele, dar nu cu poante nici o literă din subscrierea sa. Pavel Crișan apoi a declarat el însuși înaintea marilor și o declară ori-când, că mergând la el celalalt apărător cu apărarea făcută gata (se înțelege că de preotul) l-au îndemnat ei pe Pavel Crișan să subscrie și el, făcându 'l, că e o hârtie trimisă de judele, căci așa ve vede, că preotul nu avea atâta treabă înaintea lui Crișan, ca și judele. Acest Pavel Crișan declară, că a scris apărarea în grajd, pe spatele calului. Un alt apărător e George Crișan, care nu se rușinează să părăsească toate slujbele, deși e abia de 25 de ani. Deși om sărac, dânsul s'a îmbulzit să fie perceptor la comună, perceptor la casă, dar acum ju'le promontorial, dar totdeauna a rămas rușinat, căci el nu vrea să fînă cu poporul, ci cu domni de Ungur, săi facarnați, care nici în ochi nu pot suferi pe Români; adevărat sufer ei pe acei Români, care se lapădă de neamul lor. Asta se vede și de la alegerea de jude promontorial din anul Dumniaului a alergat la Simay, Nacsa, Török, care l'au sfătuit, ca nici grije să nu aibă de popor, că-l vor alege ei cu a lor putere. Înă și acești domni au păpă-o, căci și ei înăși toți au rămas afară și din comitet.

Văzând și ei că pică, și-au luat catrașele și s'au dus încă înainte de a se isprăvi alegerea. Simay zicea: „Mie-mi trebuie „hegybiró” care știe ungurește”, — asta pentru că d-lui nu știe românește.

La vorbele lui poporul a răspuns brav: „Dacă d-tale nu-ți trebuie „hegybiró”, care nu știe ungurește, atunci nici nouă nu ne trebuie președinte, care nu știe românește”, — asta tocmai pentru-că dânsul ni-a fost președinte.

E drept, că preotul nu a fost la alegere, dar dânsul știe să ne facă destul

necaz și de-acasă. Știm, că stătea pe la fereastră în ziua alegerii și chema câte pe unul la el ca să i de-a informații.

Di părinte al nostru a făcut planul, ca „hegybiró” să fie ori Dumitru Todor, ori Dumitru George, ori Ioan Chilib (al Savului), ori George Crișan, și ei, apărătorii pării telui, toți au voit să fie jude promontorial, făcând legătură numai cu domni unguri încarnați, ear pe oamenii noștri, din popor, n'au vrut să dea nimic.

Acum vadă onoratul public cetitor, cine sunt apărătorii dlui preot. Tot aceia, cari s'au lapădat de popor, aceia apără și pe preotul, căci ei și cu preotul au lucrat în contra poporului. Și e mirare, că nu se rușinează a se subscrie ei, cari au știut cu Ungurii, a apăra pe dl preot, care cu de-a-bunăseama a recomandat pentru alegere pe susnumiții la domni de Unguri.

Laudă se cade însă domnilor de Ungur, cari au știut cu poporul până la sfârșitul alegerii.

Despre Morovitz încă scriu minciună „apărătorii”. Ar fi bine ca fiecare dintre „apărătorii” să aibă atâta avere transcrisă pe numele lor, câtă are jupânul Morovitz transcrisă pe numele său!

Am fi răspuns mai de mult susnumiților, dar n'am vrut să facem și noi ca „apărătorii” părintelui, cari chiar în postul mare se pu să aperse minciuna, ei vr'o doi-țrei, pe cari, dacă nu-i cunoaște onoratul public cetitor, apoi li cunoaștem noi și tot satul, că cine sunt.

Măsea, 19 Aprilie 1900.

Petru Dehelean, Pavel Bisorca,  
George Chilib.

## Din Banat.

### Conducători bravi.

Cireasa, 24 Aprilie 1900.

Comuna Cireasa este o mică comună română de graniță din Banat. Ea este situată lângă Valea-Bistrei și biserică este legată cu marea comună de diferite naționalități Ferdinandberg (Nándorhegy), de care numai un pod o desparte, precum și cu comuna Zevou. Români din Nándorhegy-Zev. încă din vechime aparțin școlii și bisericii din Cireasa. Prin comanda militară din

acest ținut s'a edificat odinioară în Cireasa o casă de rugăciune destul de frumoasă și solidă, dar foarte mică, așa că ea e numai ca o capelă. Asemenea și o școală, care însă e foarte spațioasă, solidă și frumoasă. Tot această comandă a dat Românilor din comună: preot și învățători destoinici. Astfel sub îngrijirea și patronajul comunei militare, comuna aceasta era în stare înfloritoare în toate privințele.

Cu deosebire comandantul român de pe atunci păziau cu ochi de vultur și pe Românii din această comună, îngrijindu-se de bună starea lor culturală, morală și materială.

După desființarea regimentului însă comuna Cireasa începu să dea înapoi, căci își perđu conducătorii săi destoinici și cu trăgere de inimă, și poporul din zi în zi s'a depărtat de biserică și de școală. Poporul, deși putea să aibă venite și câștiguri grase dela fabricile de fier din loc, nu s'au mai interesat de biserică și de școală; le-a lăsat în voia sorți, ear' el mergea orbis pe povirnișul decadenței culturale, morale și materiale.

În această stare tristă se afla comuna Cireasa, când înainte de asta cu 3 ani, în 1896, veni la noi tinărul și bravul preot, dl Ioan Grozavescu, din Bogoltin, și cu un an mai târziu, ca învățător dl Mihail Bobiș din Supurul-de-sus (Selagiu), un demn tovarăș al noului preot, — soartea noastră se îmbunătăți. Amândoi, pătunși de chemarea lor și cu mult interes de soartea neamului, ei ne treziră din somnul greu al neștiinței și ne porniră pe calea cea bună.

Încă în unul latău, preotul Grozavescu prin vorbiri înțelepte ne arătă urmările funeste ale stărei noastre în care ajunsesem; se puse însuși în fruntea comunei și a bisericii, — făcând o colecție de mai multe sute de floreni, și ne puse biserica să acopere frumos de tînchea și o tigrădi cu zid de peatră. — Tot în același an aduse în ordine și locuința parochială.

În toamna anului al doilea, 1897, veni și învățătorul Bobiș. Se puseră amândoi pe lucru și în cei doi ani următori biserica și școala noastră ajunseră în starea lor cuvenită.

Prin stăruință neînteruptă, prin vorbiri însușitoare și prin maniere fine și preventivoare, preotul nostru știu să câștige pentru Biserică nu numai pe poporeni săi, ci și pe oamenii de naționalitate străină și mai cu dare de mână de aici, așa că prin contribuiri benevole s'a renovat respective

străformat și turnul Bisericii. În locul unui turn scund și diform, în toamna anului 1899 s'a edificat un turn corespunzător și frumos, în care apoi cu vre-o câte-va sute de floreni, contribute tot prin poporul credincios, s'a cumpărat și un al treilea clopot mare.

S'a înzestrat sfânta diserică pe din lăuntru cu multe lucruri prețioase, donate atât de poporeni noștri, cât și din partea străinilor.

Așa, între altele, acum pe Sfintele Paști earăși ne-am aflat plăcut surprinși în biserică prin o cerime pompoasă și de mare preț, dăruită de marele întreprinzător și proprietar dl Ioan Azzola, italian, precum și alte multe daruri. Azi deci biserica noastră este fala și mândria noastră a tuturor din comună.

Nu mai puțin a făcut pentru noi și învățătorul Bobiș, care a făcut din școală un adevărat palat și a înzestrat-o cu toate cele de lipsă, așa cum azi nu multe școli se află prin Banat, ear pe popor l-a luminat pe toate căile și l-a ridicat din decadența lui la stare bună atât materială, cât și culturală.

Activitatea și zelul învățătorului nostru nu s'a mulțămît însă numai cu succesul că ni-a adus școala în stare bună, ci dânsul, deși nu e deobligat cu cantoralul, încă în toamnă a înființat și școala de seara, în Dumineci și serbători, în care pe adulții acestei comune gratuit li învață în cântările bisericii și'n alte științe folositoare. Școala, care de pe timpul miliției a stat mai mult goală, — azi este înghesuită de școlari, ear în Dumineci și serbători, de tineret și popor.

Din toamnă până acum dânsul a reușit să compună și să instrueze cor din fete și feciori, care cu toate ocaziunile stoarcă lacrimi de bucurie din ochii ascultătorilor. Acest cor zi de zi se perfecționează cu deosebire în cântările bisericesti. La serbătorile mărite ale învierii slujba D-zească și cu cântările corului au înălțat inimile tuturor. Pe lângă poporul român din loc, biserica ni-a fost cercetată în număr foarte mare și de ascultători germani, italieni, slovaci, maghiari etc., toți, cari până acum nu dădeau mult pe noi. — Am fost fericiți a vedea și a auzi, cum chiar acești străini cu lacrimi în ochi ascultau și admirau cântările pe cari cu atâta măiestrie și însușire le executa tinărul cor sub conducerea dlui Bobiș în

Din valuri ies zine, sirene, fecioare răsfățate cu coadă de pește. Imi cântă în cor. Și pînăre ele frumoasa Loreley, blajina și frumoasa zină a Germaniei, cu flori de nufăr în părul de aur ce fălfăie 'n vânt. Ea stă pe o stâncă și și plânge cântecul lugubru; acela ce sfășie inima 'n două...

Așa e de tristă, de duios de frumoasă marea în vis!...

Dar dimineața o viforniță mă deșteaptă. Cerul e acoperit de nori și un vijăit de vânt cumplit de-asupra orașului. Ies pe țerm și ved marea în turbare. Valuri vin groaznice, munte după munte prăvălindu-se de mal și sfărâmându-se. Un lințoliu de spumă e marea la mal și un clopot de căzan diavolesc. Ear vântul, sbiciul lui D-zeu, gonește val după val...

Așa — da! Așa-mi plăci și mie, frumoasă mare. Eri, în semănătatea ta erai o baltă întinsă, ca o babă bătrână și bună, ce spune mi' de taine și basme despre peștii năprasnici și despre împărăția de jos. Azi însă, o mare, ești o fecioară frumoasă, frământată de patimi, cu părul despletit în valuri, cu sinul alb ca helgea și cu ochi negri rigizi de desperare, — o fată ne bună, ce plânge, se sbuciumă după fericirea perdută.

Da, așa-mi plăci, frumoasă mare. Sufletul meu și-se nchină, când te vede așa

fără stare și fără alinare. Un crâmpeiu din tine 'mi e și sufletul. Durerea lui numai cu mânia ta o pot asemăna.

(Constanța, April 1900)

Fidelio.

### Cântarea Paștilor.

Frății e ziua învierii,  
Splendid far al luminării  
Din noaptea cea de păcate  
Prin înviere ertate.

Veniți să ne 'mbrățișăm  
Și azi să ne bucurăm,  
Celor greșiți să ertăm,  
Și ertându-i să cântăm:

Christos din morți s'a sculat,  
Iadul, moartea le-a prădat.  
Și din lanțurile morții  
Suntem liberați cu toții.

Paștile cele sfințite,  
Pentru creștini întocmite,  
Ele ne dau azi scăpare  
Din păcat și 'n raiu intrare.

Paștile, Paștile, mari,  
Paștile sfinte și tari,  
Paștile cele frumoase,  
Ni le-ai dat astăzi, Christoase!

Paștile azi au deschis  
Raiul ce fuse închis  
Prin păcatul din Edem,  
La al Sătanei îndemn.

Paștile astăzi sfințesc,  
Pe tot neamul creștinesc.  
Veniți, frați, să le primim,  
Și pe Christos să-l mărim.

Paștile dau curățire  
De viață și sfințire;  
Paștile ardere vie,  
Pe creștini din moarte 'nvie.

Voi, mueri prevestitoare,  
De 'nviere văzătoare,  
Cântați versuri de mărire  
Pentru-a morții omorire.

A. B. Velchereanu.

### Pagini din istoria României

de  
G. COȘBUC.

1876—1878.

V.

### Risipiirea Plevnei.

XVII.

Domnitorul nostru a mulțumit oștirii românești ast-fel:

„Străduințele voastre, învrednicitele și vitejeștile suferințe ce-ați îndurat, jertfele volnice ce-ați făcut cu sângele și cu viața voastră, toate acestea au fost răsplătite și

casa Domnului, atât de frumos gătită și înzestrată.

Pentru toate aceste vrednicii sunt de laudă încă și toate fetele și feciorii, cari compun corul, și cari cu drag țin la școală și la învățătura ce li-se dă. Nu mai puțin sunt vrednici de laudă toți fruntașii țărani din comună, în frunte cu primarul și cu epitropii, cari totdeauna au fost gata a da mână de ajutor bunului nostru preot și învățător întru realizarea lucrurilor bune și folositoare pentru întreaga comună.

Dacă acești buni poporeni și pe viitor vor asculta de preotul și învățătorul nostru, cari tuturor numai îndmă bun ne dau pentru tot ce e frumos și nobil, cum și înfruntând cu bărbăție pe toți cari sunt în contra lucrurilor bune și plăcute: atunci fie încredințați, că urmașii noștri și pe ei cu multă recunoștință li vor pomeni ca pe cei ce împreună au lucrat la luminarea, desțepțarea și însuțirea comunei Cireasa.

Un poporean.

## Partea Literară.

### Leușteanu și Rastopasta.\*

(Legendă.)

Buruienile acestea s'au răsărite din sângele alor doi îndrăgiți: Leuștean și Rastopasta, și eată cum: În noaptea spre Sf. George umblă strigoii și strigăle pe la vacile lăptoase și le duc mana. Voinicul Leuștean, având și el o asemenea vacă și voinid s'o apere de o nepățită, într'una din acele nopți, legându-și vaca de gard și, în apropiere de ea, înarmat cu furcă de fier, s'a pus la pândă în dosul unei grape părăsite, unde nu-i ochiu de strigoiu să te zărească. Dar fiind-că așa era de îndrăgit de Rastopasta, că nu se putea depărta de ea nici p'uu minut, a luat o cu sine pe după grapă. Pe la miezul nopții s'au apropiat de vacă mai mulți strigoii, Leuștean ieșind din ascunziș, cu o lovitură de furcă culcă la pământ pe un strigoiu, și c'o împunsătură li vâreă sângele; dar în același minut fu spintecat și el de câțiva ceilalți strigoii, curgându-i sângele și învelindu-se cu al strigoiiului; Rastopasta, sârind în ajutorul iubitelui ei, avu aceeași soartă și pe același loc. Din sângele acelor doi îndrăgiți au răsărit două buruieni, ce până în ziua de azi poartă numele lor, dar au un miros înțepător, ca sângele strigoiiului, ce s'a învelit cu al lor. Până în ziua de azi, cine vrea să-și apere vacile de strigoii, în noaptea de Sf. George, unge uzerul și țigetele

incununat în ziua în care îngrozitoarea Plevna a căzut înaintea vitejiei voastre, în ziua în care cea mai frumoasă oaste a Sultanului, cel mai strălucit și mai de seamă general al său, Osman Gaziul, au fost biruiți și și-au închinat armele înaintea voastră și a fraților voștri întru mărire, înaintea soldaților împăratului rusesc.

„Voi ați îmbogățit povestea mărețelor fapte ale trecutului cu povestea faptelor tot așa de mărite, pe care le-ați săvârșit, ear cartea veacurilor va păstra pe neștersele ei foi numele acestor fapte alături cu numele vostru.

„In curând vă veți întoarce în țară, purtând fiecare pe peptul său scrisă vrednicia sa de oștean și credința sa către patrie: Crucea Treceții Dunării și medalia Apărătorilor Neatrnării României. Atunci când veți ajunge la căminele voastre, în orașele, în satele și în cătunele în care v'ați născut, veți spune părinților, fraților, rudelor voastre, ce ați făcut pentru țeară. Bătrânii vă vor asculta, amintindu-și de vremurile de mărire ale neamului românesc, de cari din moștrămoși ați auzit. Tinerii vor vedea în voi pilda însușită a datoriei viitoare, ear România va privi mândră și liniștită, căci vecnică li va fi viața, pe câtă vreme va

vacilor cu suc din aceste buruieni și nu i strigoii pe fața pământului, care să se apropie de acele vaci, căci vinându-i mirosul, fuge, temându-se că a înviat Leuștean și Rastopasta și nu cum va s'o pățască ca moștrămoșul. Încă înainte de Sf. George strigoi și-aduc aminte și nănzind în ascuns, cântă:

Leuștean și Rastopasta  
De n'ar fi, lumea-ar fi a noastră!  
G. Bodnariu.

## PARTEA ECONOMICA

### Din stupărit.

Coșnițele.

Nu toți oamenii pot ușor să ajungă la coșnițele moderne sau mai noue, despre cari s'a vorbit și în foaia noastră. De aceea publicăm aci, după „Bunul Econom“, următorul articol, în care se vorbește despre toate felurile de coșnițe cunoscute până acum:

„Stupăritul se poartă azi în trei soiuri de coșnițe. Cele dintâiu sunt vechile noastre coșnițe de nuiele, de paie și de papură. Cei-ce se îndeletnicesc cu felul acesta de coșnițe, nici nu vreau să știe de ceea-ce se spune în cărți și gazete; ei săvârșesc totul precum s'au pomenit dela părinți.

Al doilea soi de coșnițe sunt cele mixte: în partea din jos coșnița de nuiele, de paie sau papură, ear peste aceasta o coșnița mai mică de scânduri.

De al treilea soi se țin coșnițele de scânduri, etc., cu rame în ele, numite „coșnițe mobile“.

Cu acest privilegiu vom vorbi despre vechile noastre coșnițe în forma unei căpițe de fân, adevă din jos mai largi și apoi din ce în ce mai strimte, ear în vârf ascuțite. Ele se gătesc din nuiele de alun, din viță de curpân, din răchită, ș. a. Puțină îndemânare se cere la pregătirea lor; de aceea, numai să voiască, ori-ce om și-le poate face. Timp mai potrivit spre acest sfârșit sunt lungile seri de iarnă și zilele ploioase din celelalte anotimpuri. Cum materialul, din care se fac aceste coșnițe, este subțire, și ori cât de bine și cu pricepere ar fi împletit, totuși rămân o mulțime de găurele în păreții coșniței. Pentru-ca aceste găurele să se astupe, coșnița se lipește pe din afară cu o amestecătură din bălegar, cenușă și pleavă. Cu chipul acesta

păreții devin mai groși și scutesc mult mai bine împotriva gerului.

În ținuturile, unde lipsesc pădurile și sunt lacuri, coșnițele se pregătesc din papură. Astfel de coșnițe au de obicei păreții mai groși, ca cele de nuiele, se încheie foarte bine și, prin urmare, apără albinele împotriva gerului, chiar și ne mai lipindu-le păreții. Ele încă se gătesc cu multă înlesnire.

Mai călduroase și ca cele de nuiele și ca cele de papură sunt coșnițele de paie cari, făcute cu pricepere, au păreții groși și bine întăriți. Coșnițe de acestea se pot vedea în toate părțile, pentru-că paiele nu lipsesc nicăieri. Ele n'au lipsă să fie lipite pe din afară. În ele albinele ierneză și vârează foarte bine. De aceea sunt de recomandate.

Coșnițele, de cari am vorbit, constau dintr'un singur despărțământ, și deasupra n'au deschizetură. Urdușul este făcut la marginea de jos a coșniței.

În felul acesta de coșnițe stuparul să și știe și să vrea, nu poate ajuta mult stupului; pentru-că e cu neputință să umble și să diregă. De aceea, prințind roiul, să-l lase în voia lui. Aci totul se întâmplă după noroc. A fost roiul puternic, adevă bogat în albine și timpuriu, ear matca tinăra, și vara bună, de obiceiul sporul încă nu lipsește. Se poate însă întâmpla, ca roiul să nu sporească; adevă nici albinele nu se înmulțesc, nici fagurii nu se fac, și nici miere nu se adună. În astfel de întâmplări stuparul cel mai iscusit nu poate ajuta aproape nimic, și adesea stupul i-se prăpădește. Pricina poate fi, că matca a perit, sau că a rămas stearpă. În amândouă împregiurările răul e de-o potrivă, stupul trebuie să piară, din pricină că nu este modru de-a cerceta unde și în ce stă răul, și astfel a-i sări în ajutor la timp.

De ca primăvară se mai ivește și un alt neajuns, anume: se gată mierea, și în coșnițele de cari vorbim e cu neputință a da cu înlesnire de urma acestui rău. Din pricina aceasta stupul pier cu gramada.

Toamna ai voi, poate, să iei puțină miere din cutare stup, fără a-l omori; acest lucru îți face multă încurcatură.

În cutare Duminecă sau sârbătoare din timpul veri ai dori, poate,

să faci un roi măiestrit, ca să nu perzi zile de lucru, așteptând după roi; dar' în coșnițele din vorbă nici roi măiestrit nu se pot face cu înlesnire. Bă mai sunt și alte neajunsuri, de cari sufer coșnițele acestea „imobile“ de cari vorbim. Ele nu sunt din cele mai bune și, prin urmare, nici aducătoare de cel mai mare folos. Stuparii de seamă le înlătură tot mai mult, înlocuindu-le cu practicele coșnițe de scânduri.

Romul Simu.

### Covrigăritul.

În satele noastre fiecare casă își are cuptorul seu de pâne, și fiecare femeie știe meseria de a face pâne. Nu e așa însă la orașe. Aici partea cea mai mare a locuitorilor trăiește cu pâne de cumpărat. Cei ce gătesc pâne de vânzare, se numesc pitari sau covrigari (după nemțesc: *peker*, după ungerie: *puter*), în România le zice *franzelari*. În orașele mici sunt, firește, pitari mai puțin; în cele mai mari sunt mai mulți. Dintre noi, Românii, puțin au îmbrățișat această meserie altfel decât de bănoasă, pentru-că tot ce e de mâncare se caută și se trece. Pitarii fac: pâne, covrigi, franzele (*jingles*) și coarne (*chifle*).

Meseria aceasta se poartă în locale călduroase și se cere mult lucru de noapte, pentru-ca dimineața să fie pâne, franzele și coarne proaspete. Căldura neîntreruptă și lucrul de noapte însă nu le poate suporta ori și cine. De aceea tinerii cari se aplică la această meserie, trebuie să fie sănătoși și bine încheiați. Timpul uceniciei ține 3-4 ani. Dacă tinerul e tocmit pe al mai mulți, de obicei capătă mâncarea și toate cele de lipsă. Fectorii sau calfele, cu credință către stăpân, pricepători ai meseriei și strădălnici, au bun câștig. Pentru a ajunge măiestru de sine stătător, nu se cer chiar multe mijloace. Cine are ceva bani pentru procurarea uneltelor de lipsă: troci, site, etc., apoi îndeosebi pentru cumpărarea bucatelor de lipsă la început, acela ese ușor deasupra reului; ear' prin străduință și curățare, poate ajunge la bunăstare.

„Bunul Econom“.

avă fii cu inimă bărbată și cu brațe voinice ca ale voastre.

„În numele țării Domnitorul și căpetenia voastră vă mulțumește și vă dă fiecărui dintre voi sufletește îmbrățșarea vitejiilor. Carol.“

Împăratul Rușilor a mulțumit Domnitorului printr'o scrisoare, pentru căderea Plevnei, și i a dat medalia cea mai de căpetenie a Rușilor. Eată ce zice în scrisoare:

„După o împotrivire de cinci luni silințele oștirilor noastre întovărășite, au fost încununat cu isbândă deplină. Oastea lui Osmanpașa a depus armele și Plevna s'a închinat.

„Dorind să sfîntesc atât amintirea acestei strălucite isbânzi, precum și partea ce Măria Ta a avut-o la isbândirea aceasta, mă grăbesc cu toată inima să Vă dau, cu această întâmplare ordinul meu „Sfântul Andrei cu spăzi“.

„Rog pe Măria Voastră, să primească stimele acestui ordin, ca o mărturisire a sincerei mele iubiri“.

Alexandru

A doua zi după căderea Plevnei, s'a făcut împărțeala robiiilor turci, a tunurilor

și a puștilor. Nouă ni s'au cuvenit 10.227 de ostași turci, doi ș pașale și 225 de ofițeri. Ear ca plan de războiu, ni s'au cuvenit 24 de tunuri și 5000 de puști turcești, pe care aveam să le primim după încheierea păcii.

Dar mai la urmă, Rușii cerându ne Basarabia, noi ne-am împotrivit. De aici s'au născut certuri; Rușii ne-au amenințat, ne-au silit să le dăm Basarabia, și în sfârșit, n'au voit să ne dea tunurile și puștile turcești. Asta era recunoștința Rușilor, asta răsplata că li-am sărit în ajutor! Noi ni-am făcut cruce și i-am închinat: să și-le fie sănătoși.

La Plevna a fost o bucurie de neapăs după căderea lui Osman. Li-se dete soldaților repaos, și puteau acum să se veselească în voie că n'aveau nici o grije. Rușii își jucară jocurile lor căzăcești, ai noștri jucau hora, și toate văile se umpluseră de chiot.

Dar mai multă bucurie a fost prin orașele din Rusia și din țara noastră. La noi, toate orașele se împodobiră ca de sârbătoare, cu cununi de flori, cu steaguri, și pretutindeni era veselie. Prin sate, când a răsbăt vestea căderii lui Osman, preoții cetiră slujbe dumnezeiești prin biserică, ear oamenii se adunau pe la primari, ca să

întrebe și earăși să întrebe cum a fost și ce a fost la Plevna și ce scriu gazetele. Erau părinți și frații, soțiile și rudele celor ce făcuseră vitejia a-asta, ale celor ce reînvoaseră zilele de mărire ale neamului.

În București s'astepta lumea din zi în zi să vie vestea căderii Plevnei. Și nu știa. Dar, eată târziu noaptea, într'o Vineri sosi o telegramă că a căzut Plevna. Cu fulgutul se duse vestea prin oraș. De pretutindeni s'adunară oamenii pe piețe, chiar cei ce se culcaseră, înștiințați fiind, se îmbrăcară, plecând pe străde, ca să vadă înșiși telegrama, s'audă înșiși și earăși s'audă mereu și din toate părțile aceeași veste de mult dorită. Toată noaptea a fost mișcare pe străde; mulți iluminară în pripă casele și, atunci în puterea nopții, ridicară steaguri pe acoperișurile caselor, ear începură muzicile militare să cânte.

A doua zi și a treia zi a fost o sârbătoare nesfârșită. Seara luminăși cu muzici în piețe, ziua întreagă o furnicare de oameni în sus și în jos, povestindu-și de-o mie de ori despre același lucru și întrebând de-o mie de ori aceleași lucruri știute. Atâta bucurie cuprinse inimile noastre și așa de mândri ne simțiam de băieții noștri, cari au fost în stare să ne-aducă atâta bucurie.

## De la „Enciclopedia Română“ cetine.

—Una la zi.—

Incompetent — care este lipsit de competență. Vol. II. 814.

Notă. Auziți, de Diaconovich? Aici o agoghiști!

## Răsboiul buro-englez.

Telegramele din urmă aduc vești tot numai despre lupte mărunte între trupele de jmane.

Lordul Roberts se găsește într-o situație primejdioasă. Burii, cari s'au retras de la Dewetsdorp și Bloemfontein, s'au oprit la Tabanhu, pricinuid Englezilor multe stricăciuni în drumul de retragere. Trupele generalilor French și Hamilton s'au sfotat mult să ia Tabanhu din puterea Burilor, cari s'au și retras puțin spre Mează-noapte de la această localitate, și pe munții din preajma satului Houtnek Burii au poziții atât de întărite, că Englezii absolut nimic nu le pot strica. Din contră, totmai ei au luat ofensiva spre suprinderea Englezilor.

Roberts credea anume, că cei doi generali ai sei. French și Hamilton vor ajunge să sdrobească pe Burii în retragere, de aceea a rechemat pe generalul Polecaren. Acum însă din non l'a trimis cu trupe numeroase, cum și pe generalul Maxwell. Intregă ostirea engleză a acestor generali este îndreptată spre Burii din munții Houtnek, unde în tot momentul se așteaptă o luptă mare.

Cu data 2 Maiu se vestește din Londra, că agenției „Reuter“ i se raportează din Tabanhu cu data 1-a Maiu:

Burii au dat un asalt îndrăzneț asupra trupelor engleze, ca să ocupe strămoșoarea între munți și să taie drumul de înaintare a Englezilor. Generalul englez French a trimis trupe în contra Burilor, ca să țină pozițiile din munți, cari aci sunt foarte prăpăstioși. Intunerecul însă a înlesnit Burilor retragerea în toată liniștea. Pozițiile strategice ale Burilor sunt foarte întărite și e imposibil de-a fi cucerite dela ei. Ziua întregă s'a continuat bombardarea din amândouă părțile.

Bruzella, 3 Maiu. Representantul Transvaalului, Dr. Leyds, declară, că situația Burilor azi e foarte serioasă. Lupta pe moarte și viață s'a început deja, după-ce nici un prospect nu mai e, ca marile puteri să intervină pentru încheierea păcii.

Burii se vor lupta până la cea din urmă picătură de sânge.

## Noutăți

Arad, 4 Maiu 1900.

Prânz la Curtea Episcopescă. Eri s'a dat la Curtea Episcopescă din Arad al treilea prânz în onoarea deputaților sinodali. Oaspeții P. S. Sale au fost, pe lângă archimandrit și protosincel, d-nii Dr. Oncu, N. Zigré, V. Paguba, R. Ciorogariu, P. Truța, Aurel Petrovici, Russu Șirianu, Dr. N. Oprean, protopopii Filip, Puțic, Roxin, și I. Giorgia, Dr. Iustin Pap, Dr. Florian Duma, Dr. Iuliu Suci, G. Roxin junior și Iancu Ștefanuț, secretar consistorial.

P. S. Sa Episcopul a ținut un foarte frumos discurs despre înțelegerea ce trebuie să domnească în Sinod, între membrii corporațiunii, care n'are decât o singură țintă: binele

bisericii și subjugarea intereselor particulare. I-a răspuns dl Dr. Oncu, constatând cu bucurie, că încetul cu încetul și grație P. S. Sale, înțelegerea dintre diferite elemente este pe cale a se sălășlui cu desevirșire între noi. A ridicat paharul în onoarea P. S. Sale.

Paștile românești în Dalmația. Ni-se trimit următoarele rânduri: Rudna, 25 Aprilie st. n. Estă și noi soldații Români din Ungaria, aflându-ne în țeară străină și aducându-ne aminte de obiceiul nostru românesc, pe care tot Românul trebuie să-l țină și să-l simtă în inima sa, am prăsnuit Paștile noastre și aici în depărtare. Am fost adevărați și noi soldații români poftiți de către Sârbii din districtul Budna, mai cu seamă preotul lor văzându-ne că suntem Români gr. or. ne a făcut rânduiala la Sf. Inviere de am cântat și noi românește „Christos a înviat“. Și cu multă plăcere au scultat Sârbii cântările noastre românești, la cari mult ne-am trudit, învățându-le pe note, în cor, noi cu numele: Dimitrie Cicerean, caporal; Iosif Rașca, caporal; George Borlea, caporal; Ioan Panț, gefreit.; Nicolau Plisca, gefr.; Ilie Zaharie, infanterist; Teodor Butuc, inf.; și Petru Teretean, musicant. Ne-am arătat și noi, ca niște soldați români, fiindcă ei ne-au invitat să cântăm la „Invierea Domnului“; ba chiar și S. Sa preotul a învățat de a cânta românește Christos a înviat, pentru-că aici sunt mulți soldați români. După obiceiul Sârbilor din Dalmația, în Vineria Paștilor seara la 8 oare s'a făcut înmormântarea cu mare pompă; ba a cântat chiar și musica militară dela batalionul 3 al reg. 33, Români dela a 12 comp. înău au fost toți în paradă și așa cu toții am încungiuurat biserica, precum e datina. Poporul sârb de-aici foarte ne-a mulțumit nouă, ostașilor, văzându-ne religioși; ba încă vorbiau de noi Români, că suntem brai ostași, zicând, că de când e miliție în Radna — nici un neam de soldați n'au făcut ca Români. — Mitru Cicerean, caporal.

Știre diplomatică. Din Roma se anunță, că actualul ambasador al Italiei la Berlin Lanza în curând va părăsi acest post și în locul lui va fi numit generalul Del Mayno. Împăratul Wilhelm încă este învoit cu această numire.

Dr. Aurel Vălean, valorosul tiner, care și până acuma a dat dovezi de eminentele sale calități și de-o intensă dexteritate advocațională, și-a deschis cancelăria de advocat în Lugoj, strada Jakabffy Kristo. Ne place a crede, că publicul românii îl va sprigini în cariera d-sale.

Invetători la cursul de vierit în Miniș. Ni-se scriu următoarele: La cursul de vierit din Miniș (comit. Aradului) pe anul 1900 au fost primiți următorii invetători români: Pavel Dirlea, inv. în Boroș-Ineu; Stefan Roja, inv. în Pecica Română; George Stoian, inv. în Pauliș; Vasile Iliș, inv. în Cuvin; George Popa, inv. în Șilindia, toți invetători confesionali. Mai sunt apoi primiți invetătorii de stat: Teodor Oltăcan, inv. de stat în Miniș; Romul Theorean, inv. în R.-Petre; Nicolae Fuciu, inv. în Uzdin; Ioan Străin, inv. în Liubcova. Români sunt deci de de toți 9 înși, ear' ceilalți 11 sunt străini.

Munkácsy Mihály, mare pictor maghiar cu renume european, după îndelungată boală de creeri, a murit Marți în 1-a Maiu c. în casa de nebuni din Enrich (lângă Bonn) unde a stat 4 ani. A trăit 56 ani.

Cas de moarte. Lună, în 17/30 Aprilie a fost petrecută la cele eterne dragălașa Silvia, fiica scumpă a d-lui notar din Măderat Ioan Popescu, lăsând în jale adâncă pe iubiții sei părinți și numeroase rudeni. — Vecnică fie-i pomenirea!

Necrolog. Subscriși cu inimă frântă de durere aduc la cunoștință tuturor amicilor și cunoșcitorilor subita trecere din viață a neuitatului lor soț, tată și socru Alexandru Chișiozan, proprietar în Ghiroda, întemplat în Cheveresul mare la 11 Aprilie n., la 11 1/4 ore noaptea. — Rămășițele pământești ale scumpului defunct s'au asirucat în cimiteriul gr.-or. de acolo în 18 Aprilie n., la ora 1 p. m. — Fie-i țărina ușoară și

memoria binecuvântată! Maria Chișiozan, ca soție; Ioan Chișiozan, preot cu soția Verșavia născută Fărcășiu și Alexiu Chișiozan, teolog ca fiu, Elena, Emilia și Ana Chișiozan ca fiice.

Necrolog. Ni se trimite următorul trist anunț: Subscriși în numele lor și al rudeniilor cu inima frântă de durere aduc la cunoștința tuturor amicilor și cunoșcitorilor repentina trecere din viață a preaiubitului lor soț, tată, moș și socru Ioan Breban, mare proprietar, în Gilad, întemplat la 27 Apr. n. la 9 oare seara. Rămășițele pământești ale scumpului defunct s'au astrucat în cimiteriul gr. or. din loc în 29 Apr. n. la 3 oare p. m. Fie-i țărina ușoară și memoria neuitată! Elisabeta Breban, soție; George Breban, jurist abs., fiu; Iuliana Albu. n. Breban, fiică; Tima Albu, giuere; Ioan, Octavian, Aurelian Albu, nepoți.

— Privitor la acest cas trist, eata ce ni-se mai scrie: Decedatul mare proprietar Ioan Breban div Ghilad, — după cum ați înregistrat și D-voastră în Nr. 72 al foii — a fost împușcat pe stradă în apropierea locuinței sale. Cadavrul secționat de comisiunea exmisă a fost imbalsamat prin medicul legist din Timișoara și medicul Dr. Enea Nicola din Ciocova. La înmormântare, care a avut loc în 29 Aprilie a. c., a celebrat profopresbiterul tractual, Preanor. dl Ioan Pinciu, asistat de 10 preoți și 7 invetători cum și de o mulțime de popor și inteligență din loc și giur. Răpăntorul este urmărit, dar' până acum nu s'a putut erua.

Creștin bun. Ni-se scrie: Creștinul George Vlad alui Ion din Tisa a cumpărat pe seama sfinteii noastre biserici un epitrafii frumos în preț de 24 coroane. Pentru această faptă creștinească îi aduc sinceră mulțumită și mulți ani să trăiască. Tisa, la 1 Maiu 1900. Sofronia Olariu, presbiter.

O nouă Boșaniadă. Taica Moise nu mai știe ce face. În ședința de eri a Sinodului aradan s'a cetit adevăratul raportul școlar-consistorial. În raportul acesta se zice, privitor la inspectorul confesional al tractului protopopesc aradan: „Protopopul Moise Boșan raportează, că în tractul Aradului examenele finale cad — sub toată critica.“ Se poate asta? — Cum vine atunci taica Moise de clasifică pe unii din invetătorii tractului său cu calcul „supradistins“, un avânt și hiperzel, care se lovește în capete nu numai cu constatarea din raportul său, dar' și cu legea! — Pe lângă alte calități bune, ce nu le-a prea avut în viață, — taica Moise și-a pierdut acum și memoria, căci una face și alta zice.

Mare bucurie în Israel. După celelalte foi ungurești, cari cu zile mai înainte se bucurară, vin acum și Jidanașii dela „Neues Pester Journal“ și jubilează și ei din privilegiul, că senatul orășenesc din Berlin ar fi lăsat, ca pe casele din capitala germană cu ocazia petrecerii Monarhului nostru acolo, să fie arborat, pe lângă steagurile austriace, și tricolorul unguresc, deoarece Monarhul merge acolo nu numai ca împărat al Austriei, ci și ca rege al Ungariei. „Luăm act — zic Ovreii dela numita foaie — căci asta e nu numai un semn de curtuasie, ci și o nouă dovadă de aceeași simpatie ce s'a legat atât între Berlin și Capitala noastră (Budapesta), cât și între statul german și între statul nostru; fapt, ce a confirmat și împăratul Wilhelm în Budapesta cu privilegiul vizitei Sale“. Zic Ovreii mai departe, că e un semn caracteristic al timpului, că „pe când în Berlin suntem întâmpinați cu prietenie, la Viena suntem puțin socotiți. — Să sperăm — zic — că bucle relații între Berlin și Budapesta vor avea durată și se vor întări, ceea ce ar fi nu numai în interesul nostru, ci cu privire la relațiunile schimbăcioase și neprietenești din Austria, în interesul triplei-aliațe, al cărei razim tocmai azi nu mai e Berlinul și Viena, ci Berlinul și Budapesta.“

Da, așa o fi, dacă așa vrea Jidanul să fie.

Clinică în flacări. Eri a izbucnit un foc infricoșat în edificiul clinicii dela secția pentru nasteri în Budapesta. În scurtă vreme întregul coperiș al clădirii s'a prefăcut în scrum și cenușă. O panică grozavă s'a produs în spitalul ațător femei bolnave; însă alte nenorociri mai mari nu s'au întâmpiat.

Necazu în drum. Sub acest titlu suntem rugați să publicăm următoarea știre: Sâmbăta trecută reintorcându-se dela tăr-

gul Păncotei, Jica Aradan din Gaiu (Arad) a dat de-o mare pacoste. Pe drumul Șiriel venind către Arad, văcuța lui a luat de vro două ori câte-o gură de iarbă dela marginea drumului și de-odată, când omul nici nu s'aștepta, — năvăli asupra lui un individ, păzitor de țarină, și fără nici o vorbă începu a rupe hainele de pe bietul om și a-l egăria pe unde ajungea. Voia adevărat să ia, drept zălog pentru o gură de iarbă, haina de pe dînsul. Erau mai mulți tovarăși, cari căutară să-l înduplece pe gornic a se mulțami cu numele omului, care de bună seamă va plăti „paguba“, ce numai pagubă nu se putea numi, și să nu desbrace omul în mijlocul drumului. Nici vorbă însă. Intre injurături și batjocuri, cât îl răbda gura, gornicului pricinaș nu se astempără, până nu desbracă de haină pe Jica Aradan, lăsându-l astfel să plece prin ploaie și răceală.

Bastimentele române de războiu vor face micile călătorii de exercițiu (manevre) începând de la 20 ale lunii Maiu. După terminarea micilor călătorii de exercițiu, bastimentele române de războiu, încrușișătorul „Elisabeta“ și bricul „Mircea“, însoțiți de două torpiloare: „Năluca“ și „Smeul“, vor întreprinde o mare călătorie pe coastele Anatoliei și ale Mării-Mediterane. Actualmente încrușișătorul „Elisabeta“ se află în docurile plutitoare ale arsenalului din Galați.

Avis. Domnii membri ai comitetului pentru arangiarea festivităților împreunate cu ținerea adunării generale a „Societății pentru crearea unui fond de teatru român în Abrud“, sunt poftiți a participa la ședința plenară, ce se va ține Duminecă, în 6 Maiu a. c. st. n., la orele 2 p. m., în localul Casinei române. Abrud, în 28 Aprilie 1900 Petru Popoviciu, președinte; Dr. Alexandru Bordea, secretar.

## ULTIME ȘTIRI.

Monarhul nostru la Berlin.

VIENA, 3 Maiu n. Astăzi seara Majestatea Sa Monarhul Francisc Iosif a plecat la Berlin, unde sosește mâine, în 4 l. c.

BERLIN, 3 Maiu n. Primirea Împăratului Francisc Iosif va fi imponentă. De la gara din Potsdam, unde înaltul oaspe va fi întâmpinat de împăratul Wilhelm, calea până la palat e o adevărată cale de triumf.

Visita Țarului în România.

Foile din România aduc următoarea știre:

M. Sa Regele Carol, imediat după întoarcerea Sa din Abazia, își va prepara Curtea, deoarece-ce în luna Iunie va avea visita Țarului Nicolae II al Rusiei. Țarul va veni prin Bulgaria. Imediat după 10 Maiu vor începe preparativele pentru primirea acestui însemnat oaspe. Cu această ocazie se vor ridica mai multe arcuiri de triumf și monumente ocazionale. Țarul va fi 3 zile oaspele României. În timpul acesta va visita și castelul Peleş din Sinaia. Va fi și o revistă de trupe compusă din 3 corpuri de armată. Această revistă se va face pe platoul de la Cotroceni.

Tipografia „Tribuna Poporului“ arangiată fiind cu material nou primește spre executare:

Tipărituri de bancă,	Cărți,	Orice tipărituri.
Invitări la nunta,	Anunțuri funebre, etc.	

Cele mai moderate prețuri!

Editor: Aurel Popovici-Barcianu. Red. respons.: Ioan Russu Șirianu.

# Cercati

și Ve veți convinge!!

Că în „PRAVALIA“ ce și-a deschis  
Fabrica însoțirii călțunarilor din Arad în  
palatul „Minorităților“ strada bisericii  
(Templom-uteza.) Veți găsi tot felul de  
ghete trainice, de cali tate excelentă, fason  
elegant și cu prețuri ieftine încât on.  
public nu mai este expus se cumpere cu  
bani scumpi fabricațiuni slabe din străi-  
nătate.

Asortiment bogat de papuci pliuș, pentru dame.

Comandă după măsură se primesc și se execută prompt.

Ne rugăm pentru spriginul binevoitor al On. public, pentru-  
ca să putem valora această nisuință a noastră și ca în acest  
chip să fie ajutați micii industriași ai orașului nostru.

Cu toată stima:

434 5—

**Direcțiunea însoțirii.**

## Banca generală de asigurare mutuală. „TRANSILVANIA“

423 6-42

ÎN SIBIU.

asigurează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. în contra primejdiei de foc și de exploziuni; clădiri de ori-ce fel,  
mărfuri, produse de câmp, mobile ș. a.;

2. pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de  
capitaluri în cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri se dau, și oferte de asigurări se primesc din comitatele:  
Arad, Bichis, Bihor, Ciănad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal

Agentura principală din Arad.

Strada (Széchenyi Nr. 1. casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan etagiul II.)  
precum și prin agenturile cercuale și speciale.

### Imprumuturi ieftine pe amortisație

Recomand în atențiunea on. proprietari de pământ și proprietari  
de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obține până la cele  
mai mari sume și pe lângă condițiuni foarte favorabile

**imprumuturi ieftine amortisaționale cu amortisație de  
15-50 ani.**

Nu comput înainte nici un fel de remunerație, convertesc datorii vechi,  
de asemenea la dorință anticipez de la mine cheltuelile de intabulare.

Provocându-mă la faptul, că de mai mulți ani la foarte numeroși înși  
i-am împlinit spre cea mai mare mulțumire a lor trebuințele de impru-  
muturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ și propie-  
tari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adre-  
seze mie cu afacerile lor de imprumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4% 4½ și 5%

pe lângă amortisare corespunzătoare din capital

Institut de împrumut pe imobile și moșii

220-78

**Szűcs F. Vilmos**

ARAD, Fă-ut Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.

# A apărut

Și să află de vânzare la administrația „Trib. Poporului“  
următoarele opuri:

- |   |           |               |
|---|-----------|---------------|
| 1.) „Calendarul nostru“ — pe 1900. prețul   | — — — — — | cor. —.60 fl. |
| 2.) „Amicu Poporului“ — de Titus Vuculescu, pretor. Indreptar practic în cauze administrative. Prețul   | — — — — — | „ 1.— „       |
| 3.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean, prețul   | — — — — — | „ 2.— „       |
| 4.) „Judecătorile cu jurații“ — de Teodor V. Păcățeanu, prețul  | — — — — — | „ —80 „       |
| 5.) „Libertatea“ — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcățeanu, prețul  | — — — — — | „ 2.— „       |
| 6.) „Principiile politice“, după Dr. T de Holtzendorf, de T. Păcățeanu —prețul  | — — — — — | „ 4.— „       |
| 7.) „Caractere morale“ — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov. Prețul.   | — — — — — | „ 2.50 „      |
| 8.) „Războiul pentru neatărare“ și „Povestea unei coroane de oțel“ ambele de George Coșbuc. Prețul Războiului   | — — — — — | „ 1.20 „      |
| Prețul „Coroanei“   | — — — — — | „ 1.60 „      |
| 9.) „Din vremuri apuse“ — de Judita Secula născ. Truția — prețul  | — — — — — | „ 1.— „       |
| 10.) „Vieritul“ — de Petru Vancu, prețul  | — — — — — | „ 1.— „       |
| 11.) „Teoria Dramel“ — de Dr. Iosif Blaga. Prețul:  | — — — — — | „ 3.80 „      |
| 12.) „Juvenilia“ — de Sextil Pușcariu. Preț:  | — — — — — | „ 1.60 „      |
| 13.) „Cuvântări bisericești“ — traduse de Ioan Genț. Preț.  | — — — — — | „ 5.— „       |
| 14.) „Pribeag“ — de Ioan Iosif Sceopul, preț  | — — — — — | „ 1.50 „      |
| 15.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz prețul   | — — — — — | „ 1.20 „      |
| 16.) „Liturgia Stului Ioan Crisostom“ (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de Nicolae Stefu învățator în Arad. Aceasta liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul în Dumineci și sărbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase pricesne și un adaus de cântece populare. Toate imnele se pot cânta și numai pe 2-3 voci. Prețul unui exemplar s'a redus dela 6 la 5 coroane. | — — — — — |               |

La comanda se se mai adaugă de fie-care op 10 fleri spese postale.